

Organisering av samhällsentreprenörskap i Sverige:
Ringar på fruset vatten – organisering och meningsskapande i och
kring Skridskonätet

Delresultat angående information och säkerhet

Rebecca Stenberg
Linköpings universitet
2010-01-18

Sammanfattning

Skridskonätet är en ung ideell förening av ett 80-tal långfärdsskridskoklubbar som driver en webbplats för utbyte av isinformation och annan information förknippad med långfärdsskridskoåkning. Detta kan ses som exempel på samhälls-entreprenörskap – ett entreprenörskap vars mål inte är vinst utan att förbättra det som saknas eller inte fungerar i samhället. Syftet med denna studie är att beskriva organisering och meningsskapande i och kring det samhälls-entreprenöriella initiativet Skridskonätet från olika aktörers perspektiv samt att identifiera och belysa frågor, behov, motsättningar, tänkbara vägval hos olika aktörer och mellan dem. Denna delstudie omfattar två teman: Information och säkerhet som undersökts med hjälp av interaktiva, kvalitativa metoder. Utifrån teoretiska utgångspunkter inom social konstruktivism och kunskapsorganisering i form av "Communities of Practice" (CoP) och "Networks of Practice" (NoP) samt om standardisering och säkerhetskritisk organisering dras slutsatsen att Skridskonätet kan ses som ett exempel på NoP där webbplatsens egen organisering är att se som en gränspraktik. Informationsutbyten är snarare att se som utbyte av underrättelser som måste tolkas där identitet och kompetens är viktiga för säkerheten. Standardiseringen av information är ett sätt att underlätta informationsutbytet men måste kompletteras med frizoner. Först då kan kraven på säkerhet via medlemskap, identitet och kompetens tillgodoses. Skridskonätets bidrag till samhällsnytta gäller i första hand informationsutbytet mellan klubbarna men också kunskaper och värderingar medlemmar tar med sig in i andra sammanhang. Skridskonätet är dock alltför osynligt "på utsidan" för att kunna bidra till samhällsnytta i vidare bemärkelse. För det krävs dialog med, och legitimitet hos myndigheter. Denna typ av support är viktig för samhälls-entreprenörers förmåga att agera. Exemplet Skridskonätet ger vid handen att definitionen av samhälls-entreprenörskap behöver vidgas från att vara ett komplement till offentlig sektor till ett vidare synsätt på samhällsnytta.

Förord

Nedanstående bidrag baseras på en pågående delstudie inom projektet ”Organisering av samhälls-entreprenörskap i Sverige”, finansierat av KK-stiftelsen, som omfattar 10 olika projekt med det gemensamma syftet att belysa samhälls-entreprenörskapets drivkrafter och organisering i dialog, samarbete eller till och med partnerskap med de verksamheter som studeras. Texten här bygger på preliminära resultat av studiens första och översiktliga del som genomförs under hösten 2009.

Ett stort tack till styrelsen för Skridskonätet, SIG-gruppen, olika skridskoåkare och israpportörer samt min referensgrupp: Mats Dahlgren; Skridskonätet, Johan Porsby; SIG-gruppen, Ulf Silvander; Svenskt Friluftsliv, Jan Insulander; Friluftsförbundet, Vendela Dobson; Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap, Richard Österlindh; Svenska Sjöräddningssällskapet, Thomas Norrby; SLU, landsbygdsutveckling. Jag är mycket tacksam för synpunkter och stöd.

Oxelösund 2010-01-18

Rebecca Stenberg

Innehållsförteckning

1. Introduktion	5
2. Syfte	6
3. Disposition	6
4. Utgångspunkter	6
4.1 Om samhällsentreprenörskap	6
4.2 Ideella organisationer	7
4.3 Säkerhetskritiska organisationer och risk	8
4.4 Organisering, meningsskapande och identitet	9
4.5 Praktiker	10
4.6 Organisering kring information	10
4.7 Organisering som standardisering	11
5. Om interaktiva metoder och narrativ analys	12
6. Empiri	14
6.1 Kontexten - Långfärdskridskoåkning	14
6.2 Presentation av Skridskonätet	15
7. Sammanställd empiri - Information, säkerhet och relationen dem emellan	17
7.1 Information som social funktion	17
7.2 Information som instrumentell funktion	17
7.3 Information och säkerhet	18
7.4 Information, säkerhet och omvärld	20
7.5 Säkerhetsinformationsgruppen - SIG	21
8. Analys	22
8.1 Säkerhet och identitet	22
8.2 Långfärdsskridskoåkning som praktik	23
8.3 Föreningen Skridskonätets praktik	23
8.4 Skridskonätet som gränspraktik	24
8.5 Organisering som standardisering	25
8.6 Legitimitet inåt och utåt	26
8.7 Skridskonätet som samhällsentreprenör	26
9. Slutsatser och diskussion utifrån information och säkerhet	28

”- Jag har nog lagt ner ungefär 7000 timmar hittills.
 – Vad är det som driver dig?
 – Det är kul.”

1. Introduktion

Samhälls-entreprenörskap är en tämligen ny gren av entreprenörskapsforskningen som fokuserar på att lyfta fram och undersöka ”*initiativ som syftar till att förbättra det som saknas eller inte fungerar i samhällsbygget. Nya lösningar som vill skapa ett hållbart samhälle: ekonomiskt, socialt och ekologiskt*”¹. Initiativen kan sökas inom verksamheter, olika sektorer och mellan sektorer i samhället. Kännetecknande är att de är innovativa, inte vinstdrivna och att de är till nytta för fler än sig själva i samhället².

Skridskonätet är en ung, ideell förening av ett åttiotal långfärdsskridskoklubbar som driver en webbsida med ändamålet att ”*underlätta utbyte av isinformation och annan information förknippad med långfärdsskridskoåkning mellan medlemsklubbarna och medlemsklubbarnas medlemmar*”³ Skridskonätet kan därmed ses som exempel på ett entreprenöriellt initiativ inom ideell sektor. Verksamheten, webbsidan, anger en ram med möjligheter och vissa restriktioner där dess värde i första hand består i att ramen fylls med användarnas bidrag av färsk isinformation. Det skapar ett kommunikativt fält där olika intressen, aktörer och sektorer möts, interagerar samt påverkas och påverkar varandra på olika sätt. Här möts privatpersoner och föreningar. Här möts också ideella och kommersiella intressen och agendor. Mer indirekt berörs offentliga aktörers verksamhet som exempelvis räddningsorganisationer, länsstyrelsernas tillsyn och regler för skydd av natur samt markägareintressen. Man kan säga att Skridskonätet skapar och i sin tur påverkas av sina egna ringar på (det frusna) vattnet. En del av dessa är förutsedda och önskade medan andra är oförutsedda eller oönskade. Olika aktörer med olika perspektiv värderar dem också olika.

Från att ha omfattat några få klubbar vid starten 2006 är idag Skridskonätet den i särklass största webbplatsen för isinformation för skridskoåkare i Skandinavien och möjligen i världen, med en stadigt ökande användning som jul och nyårshelgen 2008 innebar 10-20 sidvisningar i sekunden⁴ (varvid serverna inte klarade belastningen utan fick bytas). Skridskonätet kan därmed ses som ett exempel på entreprenörskap som använder nya media för att organisera verksamheter med hundraåriga traditioner där merparten av användarna är över 50 år⁵ och där organiseringen omfattar aktiviteter både på webben och på is. Slutligen är det också ett exempel på entreprenörskap och initiativ inom säkerhetskritisk organisering⁶ - ett område där det inom friluftsliv finns stora behov av utveckling.⁷ Därmed är det ett intressant exempel på samhälls-entreprenörskap som kan belysa nya aspekter av samhälls-entreprenörskap.

¹ KK-stiftelsens hemsida.

² Eva Moe, 2009.

³ Skridskonätets hemsida.

⁴ Mats Dahlgren, Ordförande Skridskonätet.

⁵ Att döma av medlemsmatriklar och erfarenheten från arbetet med att sammanställa och analysera säkerhetsavvikelser 2008-2009 i färdrapporter på Skridskonätet.

⁶ Oedewald & Reiman, 2007

⁷ NCO 2007:10, Stenberg och Wihlborg, 2008

2. Syfte

Det övergripande syftet med den pågående studien är: att beskriva organisering och meningsskapande i och kring det samhälls-entreprenöriella initiativet Skridskonätet från olika aktörers perspektiv samt att identifiera och belysa frågor, behov, motsättningar, tänkbara vägval hos olika aktörer och mellan dem.

I det här underlaget är studien avgränsad till att två teman; Information och säkerhet.

3. Disposition

Rapporten omfattar inledningsvis teoretiska utgångspunkter för studien inom bland annat samhälls-entreprenörskap, organisationsteori och kunskapsorganisering, ett metodavsnitt, presentation av Skridskonätet och den sammanställda empirin angående information och säkerhet. Analysen omfattar Skridskonätets organisering som praktiker, som standardisering och som samhälls-entreprenörskap. Delstudien avslutas med slutsats och diskussion.

4. Utgångspunkter

4.1 Om samhälls-entreprenörskap

Entreprenörskap omfattar en mängd olika perspektiv vars gemensamma nämnare är att de fokuserar på förändring från, av eller till något. Väl etablerade och inarbetade perspektiv definierar entreprenörskap som skapande av affärsmöjligheter, eller skapare av affärsmöjligheter men fångar inte "företagsamhet"⁸ inom andra sektorer och verksamheter⁹. Inte heller synliggörs andra drivkrafter än egoistisk opportunistisk¹⁰ eller andra aktörer.¹¹ Johannisson¹² skriver att om entreprenörskap alls ska vara trovärdigt som drivkraft i affärsvärlden krävs att det accepteras just som en drivkraft i "allt mänskligt (vardags)liv"¹³ som kan riktas mot olika mål, förekomma i olika kontext och bedrivs på olika sätt.

En omfattande bukett av entreprenörskapsperspektiv inriktas också mot "företagsamhet" inom andra samhällssektorer, andra fenomen, och motiv/drivkrafter inom fler områden än de rent ekonomiska. Hit hör perspektiv vars ändamål kan vara både ekonomiska men också sociala/ekologiska samt kan baseras på både individuella och kollektiva initiativ¹⁴. Till exempel kan perspektiv som Corporate Social Responsibility, publikt entreprenörskap och socialt entreprenörskap nämnas. Gawell diskuterar också rörelsen Attac:s framväxt som "activist entrepreneurship"¹⁵, vilket ligger publikt entreprenörskap nära och den fantasieggande beteckningen "trespassing entrepreneurship" avser initiativ som kan liknas vid joint ventures mellan privat företagande och offentlig verksamhet för gemensam utveckling¹⁶.

⁸ Johannisson, 2005, s 28. På svenska är begreppet redan in-tecknat för affärsverksamhet.

⁹ Johannisson, 2005.

¹⁰ Sundin, E. 2009.

¹¹ Gartner, 1988.

¹² Johannisson, 2005.

¹³ Ibid. S. 27.

¹⁴ Se figur 1.1 i Johannisson, Gawell, & Lundqvist, 2009 s 21 för diskussion och försök till positionering.

¹⁵ Gawell, 2006.

¹⁶ Trädgårdh, 2008.

I samma bukett kan perspektivet samhällsentreprenörskap räknas in och delvis överlappa eller förhålla sig till ovan nämnda. KK-stiftelsens ger ett ramverk i form av ”*initiativ som syftar till att förbättra det som saknas eller inte fungerar i samhällsbygget. Nya lösningar som vill skapa ett hållbart samhälle: ekonomiskt, socialt och ekologiskt*”¹⁷. I Johannisson, Gawell, & Lundqvists antologi¹⁸ gör olika författare försök att definiera samhällsentreprenörskap vidare. Eva Moe betonar innovation i kombination med samhällsnytta¹⁹. Johannisson, Gawell och Lundqvist²⁰ lyfter fram samhällsentreprenörskap utifrån tre olika typer av argument; Samhällsentreprenörskap som mobiliserande kraft för att till exempel bo kvar i en glesbygd²¹, som innovativ kraft inom till exempel sammanvävning av sociala behov och tekniska lösningar²² och slutligen samhällsentreprenörskap som värdeskapande bortom de rent ekonomiska. På så sätt hamnar nya och tidigare osynliga aktiviteter/drivkrafter/föreställningar/verksamheter baserade på ett eller flera av argumenten ovan i fokus, alternativt nya perspektiv kan tydliggöra tidigare osynliga aspekter av desamma. Vidare diskuterar Frankelius och Ogeborg²³ medborgarnas fria förfogande över den samhällsentreprenöriella produkten som ett kriterium för samhällsentreprenörskap och Westlund framhåller”... *produktion av nyttigheter som inte bara gynnar intressenter i den egna samhällssektorn, utan även aktörer i andra sektorer i samhället, samt att denna produktion har koppling till aktörer i andra samhällssektorer.*”²⁴ De två senare är svåra att relatera till just det här studerade exempel vilket är intressant och diskuteras nedan.

4.2 Ideella organisationer

Den här studerade verksamheten är ett ideellt, initiativ, dvs verksamheten finns utanför den offentliga sektorn, den är inte kommersiell samt är organiserad och bygger på medlemskap.²⁵ Det är en verksamhet inom friluftsliv och kan liksom idrottsorganisationer definieras som en verksamhet för en viss typ av livsstilsorganisationer²⁶. Det är en viktig distinktion mot andra ideella organisationer som till exempel intresseorganisationer. Syftet med livsstilsorganisationer är just verksamheten-i-sig, medan verksamheten inom en intresseorganisation eller en politisk organisation kan vara en metod för att nå något annat, tex. att samla in pengar.

Lundström och Wijkström²⁷ pekar dock på en förändring mot att de ideella organisationerna i allt högre grad förväntas bidra med ”nytta” i termer av välfärd och service, ofta för något annat än den verksamhet som bedrivs.²⁸ Detta är mycket tydligt inom argumentation för friluftsliv och friluftslivsforskning där friluftsliv motiveras med att det är bra för hälsan, eller miljön²⁹ eller inom friluftsforskning där det är bra för samhällsekonomin³⁰ - inte för att det är trevligt att cykla. Denna studie har dock ett valt att i enlighet med Johannisson försöka ta fasta på ”*det vardagliga*

¹⁷ KK-stiftelsens hemsida.

¹⁸ Johannisson, Gawell. & Lundqvist, 2009

¹⁹ Eva Moe, 2009.

²⁰ Johannisson, Gawell, & Lundqvist, 2009.

²¹ Asplund, 2009.

²² Ett exempel kan vara Facebook.

²³ Frankelius & Ogeborg, 2009.

²⁴ Westlund, 2009. s 247.

²⁵ Norberg, 2004 hänvisar till Ottesen & Ibsen, 1999.

²⁶ Vogel et. al, 2003.

²⁷ Lundström & Wijkström, 1995.

²⁸ Norberg, 2004.

²⁹ Svenskt friluftslivs hemsida

³⁰ Fredman et.al. 2008.

*entreprenörskap som praktiseras utan åthävor och synlig organisering*³¹ i en verksamhet som inte har någon annan ambition än medlemsnytta.

Vad som kan sägas känneteckna medlemskap i ideella verksamheter är frivilligheten vilket har stor betydelse för hur verksamheten kan bedrivas³² och hur förändring och utveckling sker.³³ Medlemmar kan inte tvingas till någon aktivitet eller motiveras med lön utan motiven måste komma från verksamheten i sig, sociala eller personliga skäl. Därmed måste enligt Westelius³⁴ betydligt större hänsyn tas till att utforma verksamheter så att medlemmarna verkligen upplever sig motiverade att bidra. Risker är annars stora för att medlemmar plockar russin ur kakan, enbart ägnar sig åt det man finner meningsfullt och hoppar över det som på sikt kan vara viktigt för en själv eller har betydelse för andra³⁵.

Skridskonätet är en förening av föreningar (klubbar) som sinsemellan är olika stora, olika geografiskt belägna med olika geografiska förutsättningar samt mycket olika strukturer och värderingar³⁶. Speciellt i de senare speglas hela vidden av synsätt på medlemskapets innebörd inom det ideella området, från att medlemmen meriterar sig för medlemskap och väljs in på rekommendation till inställningen att medlemskapet är öppet men verksamheten är ledarledd, och slutligen till mer folkrörelsepräglade synsätt på medlemskap som full delaktighet i information och beslutsprocesser. Därmed ställs höga krav på följsamhet och anpassning till mycket olika krav på att Skridskonätets verksamhet verkligen ger något för både den enskilda medlemmen och klubben.

4.3 Säkerhetskritiska organisationer och risk

Verksamheter där triviala misstag kan leda till omfattande och katastrofala konsekvenser kan benämnas säkerhetskritiska verksamheter³⁷. I organisationer som hanterar allvarliga risker skapas en särskild medvetenhet och inriktning på säkerhet som påverkar många olika aspekter av organiserandet³⁸. De kan beskrivas som ”High Reliability Organisations” (HRO)³⁹ där det enligt Oedewald och Reiman⁴⁰ finns ett tydligt gemensamt fokus på säkerhet samt gemensam förståelse av risker och konsekvenser av risker i hela organisationen. Vidare anger de bland andra faktorer att kunskap (expertis) har stor betydelse för beslutsfattande, att medlemmarnas kompetens uppmärksammas och värderas samt att särskilda funktioner med inriktning på säkerhet utses i organisationen. Säkerhet och risk ses som centrala faktorer för vad som än ska ske i organisationen. Utgångspunkten för långfärdsskridskoåkning är att is aldrig är säker och medvetenheten om det gör skridskoklubbar mycket inriktade på säkerhet och att undvika/bedöma risker. Ur det perspektivet i den bemärkelsen är kan långfärdsskridskoåkning liknas vid säkerhetskritiska verksamhet och klubbarna till viss del till hur HRO-organisationer fungerar.

³¹ Johannisson, B. 2009.

³² Stenberg, 1995.

³³ Westelius, 2006.

³⁴ Ibid.

³⁵ Stenberg, 1995.

³⁶ Se förteckning på Skridskonätets webbsida.

³⁷ Oedewald & Reiman, 2007.

³⁸ Weick & Suthcliffe, 2001.

³⁹ Ibid., Weick och Roberts, 1993.

⁴⁰ Oedewald & Reiman, 2007.

Säkerhet och risk kan dock ses på flera sätt inom friluftsverksamhet inklusive långfärdsskridskoåkning. Å ena sidan är säkerhet och kunskap om säkerhet och de faktorer som påverkar säkerheten mycket viktiga⁴¹. Å den andra sidan kan alltför mycket mått och steg för att skapa fullständig säkerhet göra att verksamheten förlorar sin tjusning - utmaningarna⁴². En vanlig uppdelning görs i faktisk risk och upplevd risk⁴³ där den upplevda risken – utmaningen – behöver stå i proportion till den faktiska risken för förlust av något viktigt.⁴⁴ En förutsättning av flera för att på så sätt göra en rimlig risk/ säkerhetsbedömning är enligt Ryan⁴⁵ att både den egna samt andras kunskaper och färdigheter på området är kända och kan bedömas.

4.4 Organisering, meningsskapande och identitet

Studien omfattar organisering och meningsskapande inom en verksamhet som både är en förening av klubbar och en webbplats. Båda kan ses som strukturer – organisationer – men också processer – organisering - där båda omfattas av, påverkar och påverkas inom praktiken – verksamheten. I enlighet med studiens syfte och socialkonstruktivistiska organiseringsperspektiv⁴⁶ tonas strukturella aspekter av organisation ner till förmån för flöden av handling som reifieras⁴⁷, konstruerar mening om vad vi gör utifrån att vi gjort det⁴⁸, och rekonstruerar ny handling på olika sätt i en fortgående process. Vi organiserar organisationer som organiserar oss. Samtidigt konstruerar vi också mening om oss själva och varandra i form av social identitet, personlig mening⁴⁹ och historia i form av narrativ⁵⁰ därför att det är det enda sättet att göra både handlingen och aktören begriplig.⁵¹ Därmed uppstår ett spel mellan handling och narrativ; mellan praktik och språk som konstruerar identitet, mening och handling.⁵²

Utifrån den studerade verksamhetens fokus på verksamheten-i-sig är praktiken och organiserandet kring praktiken centralt för studien. Bland flera tänkbara beskrivningar av "communities" att utgå ifrån (samtliga dock med bäring på mer eller mindre professionella communities) kan exempelvis Occupational Communities⁵³ sorteras bort som helt fokuserar på yrkeskulturer. Inte heller Lindkvists Knowledge Collecitivities⁵⁴ passar eftersom de avser mer tillfälligt sammansatta grupper av specialister. Virtuella eller imaginära Communities⁵⁵ ger också bara halvvägs mönsterpassning eftersom de fokuserar på helt virtuella sammanslutningar i stor skala av personer som inte känner varandra och har mycket lösa band till varandra. Det gäller också för online Communities⁵⁶. Wengers Communities of Practice är dock användbar liksom Brown och Duguids Networks of Practice⁵⁷.

⁴¹ Sambataro, 2004.

⁴² Bentley & Page, 2008.

⁴³ Ryan, 2003.

⁴⁴ Haddock, 1993.

⁴⁵ Ryan, 2003.

⁴⁶ Berger & Luckman, 1966.

⁴⁷ Gustavsson, 1992.

⁴⁸ Weick, 1979, Brunsson, 1985.

⁴⁹ Ricoeur, 1983, i Kristensson Ugglå, 1994.

⁵⁰ Giddens, 1991.

⁵¹ Vico, 1744.

⁵² Quinn & Worlane, 2008

⁵³ Van Maanen, & Barley, 1984.

⁵⁴ Lindkvist, 2007.

⁵⁵ Andersson, 1991, i Cox, 2008.

⁵⁶ Kling & Courtright, 2003. I Cox, 2008.

⁵⁷ Brown & Duguid 2001.

4.5 Praktiker

I Wengers teori om Communities of Practice⁵⁸ (CoP) är praktiken och deltagandet i praktiken utgångspunkten för gemensam lokal organisering, oberoende av profession. Den gemensamma verksamheten, gemensamma metoder och resurser samt ömsesidigt engagemang utgör ett CoP. Över tid utvecklas en gemensam erfarenhets- och förståelsebas (lärande) om vad praktiken går ut på (mening), vilka deltagarna är (identitet) och vad kunskap är (regimes of competence) som är relevant för långfärdsskridskoåkning. Enligt Wenger uppstår praktiken när medlemmarna deltar i verksamhet som reifieras och uttrycks samt omskapas till mening om vad praktiken går ut på, som slutligen uttrycks i ny praktik. Hos Wenger genomsyrar relationen mellan praktik och reifierad praktik all aktivitet i alla dess former i organiserandet; Att skapa, reifiera och konstruera mening. Via deltagande skapas en praktik som sedan reifieras via beskrivningar, definitioner, instruktioner så att deltagandet kan artikuleras och kan tänkas, pratas om och uttryckas, det vill säga göras begripligt/realisera vad det handlar om. Jämsides med meningskonstruktionen konstrueras social identitet i både gällande arten av deltagare i praktiken, commitment till praktiken och förmåga att bruka och förstå resurser. Identiteten är här social och dubbelriktad. Den avser både självet och dess biografi⁵⁹ men också identifiering av andra och bestämning av deras identitet och därmed kunskap och kompetens.

Brown & Duguid⁶⁰ anger en gemensam praktik i ett Network of Practice (NoP). Ett NoP kan ses som ett löst kopplat system där många medlemmar aldrig kommer att träffas och många är "lurkers"⁶¹, dvs. är inaktiva mottagare av information. I ett NoP är strukturen mer formell och relationerna svagare. Enligt Brown och Duguid⁶² är aktivitetsgraden betydligt lägre i ett NoP än i ett CoP men informationsöverföring kan fungera effektivt. För det krävs att informationskanaler och information ges en tydlig struktur enligt Jack.⁶³ Ett problem är dock enligt Brown och Duguid att lokalt inbäddad information vid förmedling måste "packas upp" från sin lokala betydelse och därefter "bäddas in" i en ny lokal förutsättning hos mottagaren för att bli begriplig.

4.6 Organisering kring information

För att förstå organiseringen som meningsfull enligt Ricoeur, måste den också föras med ett sammanhang av tid och referens för att bli begriplig⁶⁴ och sättas in i en historia om orsak och verkan⁶⁵. Denna narrativa aspekt kan aldrig vara annat än lokal och kan ses som grunden för Wengers knowledge regimes enligt ovan. Information präglas av informatörens identitet, mening samt lokala förhållanden och måste översättas⁶⁶, det vill säga packas om enligt Brown och Duguid⁶⁷, från ur sitt ursprungliga kontext och packas upp i en ny kontext samt passas in i en ny lokal mening. Det blir då intressant hur själva webbapplikationen kan ses: Som ett neutralt

⁵⁸ Wenger, 1998.

⁵⁹ I likhet med Giddens självprojekt, 1991.

⁶⁰ Brown & Duguid, 2001.

⁶¹ Cox, 2008. s 336.

⁶² Brown, & Duguid, 2002. I Cox, 2008. s 307.

⁶³ Jack, 2005.

⁶⁴ Stenberg, 2000.

⁶⁵ Vico, 1744.

⁶⁶ Latour, 1998.

⁶⁷ Brown & Duguid, 2001.

medium för praktiken⁶⁸, som en del av nätverkspraktiken⁶⁹ eller som en gränspunkt mellan olika praktiker⁷⁰ där teknologin är en egen aktör bland andra aktörer⁷¹. Latour⁷² argumenterar för att teknologin ska ses som en artefakt som blir en aktör. Inledningsvis förmedlas mening i form av den ursprungliga inskrivningen av mening skapad av den ursprungliga designen men som sedan skapar egen mening i form av att hålla kvar mening över tid och på sikt bidra med egna normer. Därmed styrs deltagarna mot att utforma sin medverkan på ett visst sätt och i enlighet med vissa normer till nya praktiker, normer och troligen ny design av teknologin.

Westelius⁷³ diskuterar två olika huvudstrategier för hur en webbplats kan designas. En traditionell strategi för IT-design går ut på att skapa en stabil och varaktig design där deltagarna lär sig använda webbplatsen i enlighet med centralt beslutade intentioner och alltför annorlunda användning avvisas. En mer deltagarbaserad strategi går ut på att vara lyhörd för nya idéer och att nya sätt och möjligheter att använda webbplatsen snabbt läggs till designen. En reflektion är att val mellan strategier eller skapande av helt nya blandformer är starkt beroende av vilken målgrupp och verksamhet den är avsedd för. Faktorer som målgruppens IT-kompetens, alternativa sätt att uppnå det värde man får via deltagande, heterogenitet och graden av frivillighet i deltagandet har betydelse.

4.7 Organisering som standardisering

Ett sätt att hantera översättningsproblematik är att standardisera information. Via standardisering kan informationsöverföringen effektiviseras genom att mycket detaljinformation kan slopas i enskilda fall.⁷⁴ Om man vet att det finns en kunskapströskel för att medverka i informationsutbytet kan både avsändare och mottagare utgå ifrån att just den kunskapen inte behöver kontrolleras. Det är centralt för skridskonätet. En standard kan ses som en regel som kan vara mer eller mindre tvingande och som kan ha olika innebörd i olika situationer och för olika personer⁷⁵. För att kunna tillämpa en standard behöver man enligt March och Olsen besvara frågorna: "Vem är jag? Vilken situation är jag i? Vad är lämpligt att göra för en person som jag i en situation som denna?"⁷⁶

Man kan tala om standardorganisationer när uppfyllande av vissa standarder är ett krav för medverkan, det vill säga att medlemskap är baserat på att medlemmarna är lika i någon bemärkelse och uppfyller vissa standarder.⁷⁷ Syftet med en standardorganisation är enligt Ahrne, Brunsson och Garsten⁷⁸ att ge medlemmarna någon typ av status i termer av en identifierbarhet och särskiljande från icke-medlemmar, både i medlemmarnas ögon och i omvärldens. Ett annat syfte kan enligt författarna vara just att "underlätta samarbete och utbyte mellan medlemmarna"⁷⁹ vilket väl stämmer in på föreningen Skridskonätets ändamål. Genom att slutligen reglera vad som

⁶⁸ Haythornthwaite, 2002).

⁶⁹ Brown & Duguid, 2002. I Cox, 2008. s 307.

⁷⁰ Wenger, 1998.

⁷¹ Latour, 1998.

⁷² Ibid.

⁷³ Westelius, 2006.

⁷⁴ Brunsson & Jacobsson, 1998.

⁷⁵ Brunsson & Jacobsson, 1998.

⁷⁶ March & Olsen, 1989. I Brunsson & Jacobsson, 1998 s. 13.

⁷⁷ Ahrne, Brunsson & Garsten, 1998.

⁷⁸ Ahrne, Brunsson & Garsten, 1998.

⁷⁹ Ibid. s 101.

standardiseras kan standardorganisationen också bidra till tydliga frizoner för variation, enligt författarna.

5. Om interaktiva metoder och narrativ analys

I linje med det samhälls-entreprenöriella perspektivet enligt ovan finns en ambition att genomföra studien nära praktikens nytta, att ge röst åt olika röster och att genomföra en genomskinlig forskningsprocess i dialog med företrädare för organisationen och andra berörda aktörer. Grundtanken är att god kvalitativ interaktiv samhällsvetenskaplig forskning uppstår ur en dialog mellan forskare och beforskade.⁸⁰ Det kräver att forskaren är väl insatt i den studerade verksamheten men kan distansera sig från den för reflektion⁸¹ och vill jag tillägga med inspiration av kommunikativ rationalitet, ömsesidig förståelse för både praktikernas och forskarens villkor, för att föra dialog och att distansera sig. Svensson visar tydligt på den balansgång som krävs för att hantera de dilemman som skapas i spänningsfältet här mellan närhet och distans.⁸²

För denna studie valdes en verksamhet, långfärdsskridskoåkning som forskaren är väl förtrogen med och verksam i. Motivet för studien var att jag under en följd av år noterat att vår långfärdsskridskoåkning förändras och varit nyfiken på Skridskonätets roll i detta. Det ger den erfordrade närheten och förtrogenheten med verksamheten. Det ger mycket god tillgång till empiri men gör mig också till en del av den empiri jag studerar. Här har det utnyttjats medvetet genom att min egen förståelse, hågkomster och ställningstaganden får utgöra en av de narrativa betydelseer jag skildrar och ställt mot andra narrativa. Johansson skriver: *”Som jag ser det behöver insiderforskaren inte begränsa sig till att söka förstå sina egna specifika handlingar utan förtrogenheten med praktikens kontext och typiska handlingsmönster kan utnyttjas för att förstå processer även utanför den egna handlingen.”*⁸³ Metodologiskt gränsar metoden till självvetnografi⁸⁴ med de svårigheter att skapa tillräcklig distans för reflektion och kvalitet i resultat som Johansson diskuterar.

Utöver mig själv som berättare har jag tillsammans med företrädare för Skridskonätet valt ut personer och klubbar med så olika perspektiv på Skridskonätet som möjligt. Tio personer har intervjuats eller snarare samtalats med, tre per telefon och sju i personliga möten. Samtalen har kretsats runt praktisk-konkret användning av Skridskonätet, egna erfarenheter och vad Skridskonätet betyder för olika aktörer nu, och kan betyda framöver. Samtalen har spelats in och/eller skrivits ut. Känslig information som förmedlats har inte tagits med. Förutom planerade samtal, dokumentstudier av texter på såväl Skridskonätet som ett par andra webbplatser för långfärdsskridskoåkare, och interna klubbkrifter, har spontana synpunkter och samtal tillkommit under vägs i form av diskussioner, brev, tips från intresserade skridskoåkare i min närhet.

Narrativ analys, det vill säga den meningsförsedda tiden i berättelsens form⁸⁵ ligger till grund för analysen. I den här fasen av studien har det omfattat kontrastering av lokala narrativa historier, varav min egen är en, i enlighet med Ricoeurs narrativa tolkningsprojekt.⁸⁶ Enligt Ricoeur går det

⁸⁰ Johansson, Gunnarsson & Stjernberg, 2008.

⁸¹ Johansson, 2008.

⁸² Svensson, 2008. s 371.

⁸³ Johansson, 2008 s 21-22.

⁸⁴ Johansson, 2008.

⁸⁵ Kristensson Ugglå, 1994).

⁸⁶ Stenberg, 2000.

inte att ställa frågan "varför" förrän frågan vad ställts och besvarats. Det innebär att analysen både måste innehålla element av förklaring och förståelse⁸⁷. Vidare innebär tolkningen att stanna upp och begränsa/avgränsa det fenomen som fokuseras för att sedan "blåsa upp det" tills kontraster och konflikter blir synliga mellan olika berättelser samt att hålla reda på vems text det är som tolkas; Avsändarens, texten i sig själv eller mottagarens. Det senare har varit särskilt viktigt utifrån att jag både är "avsändare" av vissa berättelser, och mottagare av både andras och mina egna. Ovanstående innebär att ganska omfattande empirisk kontext presenteras, att endast ett par smala utsnitt (teman) av empirin tagits med i denna studie enligt avgränsningen ovan, och att dessa har "blåsts upp" genom kontrastering av ytterligheter mot varandra, för att därefter diskuteras och kopplas till forskningsfrågan.

Att skapa en genomskinlig forskningsprocess i enlighet med intentionerna visade sig svårt. Ett skäl var kravet på konfidentialitet för dem jag samtalade med. Ett annat var tidsfaktorn i kombination med ideell verksamhet. Som forskare är samtal och kontakter inom projektet en del av mitt arbete medan flertalet av dem jag talat med arbetar med annat, är ideella på sin fritid och ovanpå det tagit sig tid till medverkan. Därmed har möjligheterna att träffas, samtala, kommentera varit begränsade vilket jag försökt ta hänsyn till och i stället i enlighet med mer sedvanlig forskning levererat texter att reagera på, och att "bära med mig" berättelser och berättelsefragment från det ena samtalet till det andra för kommentar. På samma sätt har jag gjort inom den praktiker-referensgrupp som skapades för projektet.

Kvaliteten i studiens resultat ses här i enlighet med relevans för praktiker i form av möjlighet att använda resultaten som underlag för utveckling⁸⁸, samt att genomförande och resultat av praktiker uppfattas som giltiga och av relevans för det studerade fenomenet. För att tillgodose det skapades den referensgrupp som diskuteras ovan. För att tillgodose forskningskvalitet pekades tillförlitlighet i metoder, forskningsrelevans för det studerade fenomenet och giltighet ut i enlighet med Lindhults diskussion⁸⁹, samt möjligheten för läsaren att följa forskarens väg fram till slutsats och därmed att själv värdera den.⁹⁰

En viktig kvalitetspåverkande faktor har varit i vilken utsträckning jag klarat övergångarna mellan närhet och distans, mellan att vara forskande skridskoåkare och skridskoåkande forskare. För att skapa distans utsätts underlaget för medläsning, diskussion och seminariebehandling inom det större projekt i vilket detta delprojekt ingår. Vidare har informella jämförelser gjorts mellan den studerade verksamheten och andra webbplatser för helt annorlunda intressen⁹¹ för att kunna urskilja det bekanta i det obekanta och tvärtom i enlighet med Foucaults projekt⁹². Slutligen har geografisk distans till mina samtalspartners och samtidig undervisning i organisation inbegripande diskussioner och reflektion från ett teoretiskt organisationsperspektiv bidragit till möjligheten att distansera mig i likhet med Berglunds resonemang om olika spänningsfält så som Johansson⁹³ beskriver dem.

⁸⁷ Ödman, 2007.

⁸⁸ Stenberg, 2000.

⁸⁹ Lindhult, 2008.

⁹⁰ Gummesson, 1991.

⁹¹ Sporthojs hemsida

⁹² Burrell, 1988.

⁹³ Johansson, 2008.

6. Empiri

6.1 Kontexten - Långfärdsskridskoåkning

I Sverige försvann behovet av yrkesmässiga kunskaper om havsis i stort sett med att postrodden över Ålands hav, professionellt isfiske och säljakt⁹⁴ försvann under slutet av 1800-talet. Långt in på 1900-talet användes dock frusna vattenvägar som transportleder och isvägar används fortfarande⁹⁵. Runt sekelskiftet uppstod långfärdsskridskoåkning som en friluftaktivitet/sport som lockat och lockar ut många friluftsintrösserade på sjö och hav vintertid⁹⁶. Säsongen 2008-2009 registrerades 34 000 åkare på organiserade skridskoturer bland Skridskonätets klubbar⁹⁷. Många privata turer registreras dock inte och alla långfärdsskridskoklubbar är inte medlemmar i Skridskonätet. Statistik över hur många åkare det egentligen finns saknas. Långfärdsskridskoåkning kan sägas bygga på tre fundament:

- Att det finns åkbar, helst njutbar is och att det gäller att hitta den. Det gör information och informationsutbyte centralt.
- Att naturis aldrig är säker att beträda och kan förändras från timme till timme varvid förutsättningarna för säker åkning förändras. Därmed är säkerhet, kunskap/utrustning och sällskap på isen (KUS) krav inom klubbarna och säkerhet ett område som ägnas stor uppmärksamhet.
- Att det finns kunniga åkare som kan åka skridskor, kan bedöma is och rapporterar den. Långfärdsskridskoåkning är en tekniksport där det tar lång tid att lära sig åkteknik och ännu längre tid för att lära sig "läsa av" och bedöma is. Antalet verkliga specialister i klass med de professionella bedömarna på 1800-talet är okänt men torde enligt kunniga på området inte vara fler än något hundratal i hela landet.

I stor utsträckning sker åkning med utbildade och erfarna ledare på turer arrangerade av långfärdsskridskoklubbar vilka har säkerhetspolicies, kräver medlemskap med viss utbildning och ställer krav på säkerhetsutrustning för deltagarna. Turerna som erbjuds är graderade. Flertalet medlemsklubbar använder numera samma indelning i grupp 1- 6⁹⁸.

Graderingen är en sammanvägning av vilken åkstyrka som krävs för turens längd, tempo och svårighetsgrad. Åkare i grupp 1 och 2 åker långa sträckor och i högt tempo. Många av åkarna kan ses som specialister på långfärdsskridskoåkning. Grupp 6 åker långsamt på isar som inte kräver så mycket åkstyrka och kanske stannar till och grillar korv. Behovet av iskunskap och säkerhetstänkande är dock lika stort i samtliga grupper. Säkerhetsfrågor och övningar ingår i all ledarutbildning. Många klubbar har säkerhetsgrupper som arbetar med säkerhetsutveckling.

Organiseringen kring turer sker utifrån sammanställd information om isläget. I många klubbar, och sedan lång tid tillbaka, görs det av en ansvarig israpportör. Israpportören förutsätts ha stor erfarenhet och kunnande, samlar aktivt in information om isar, gör en kvalificerad bedömning och

⁹⁴ Sundfeldt, J. & Johnson, T. (1964). Färdmän från isarna. Forum. I Porsby, J. (2006). *Isflaksincidenten utanför Simpnäs den 18 mars 2006*. Stockholms Skridskoseglarklubb.

⁹⁵ Fram till 2009 fanns en akademisk kurs i iskunskap främst med inriktning på isvägar.

⁹⁶ Richard, 2001.

⁹⁷ Porsby, 2009.

⁹⁸ Viktigt att standardisera för att dels förstå varandra mellan olika klubbar, dels för att göra en statistisk bearbetning möjlig inom Skridskonätet.

föreslår tänkbara turområden. Informationen förs vidare till ledare samt i form av utlysta turer och generell isinformation till deltagare i klubbarna, men helst inte utanför dessa.

De personliga motiven för långfärdsskridskoåkning, liksom annan friluftsverksamhet har en stor spännvidd och beskrivs på många olika sätt enligt Sandell⁹⁹. De kan dock grovt delas in i: Fysisk prestation och förmåga, social samvaro, naturupplevelse och existensiella värden samt hälsa, där olika motiv kan dominera eller kombineras. Man kan åka långfärdsskridsko för att motionera eller för att genomföra krävande och spännande turer på svåra isar. Man kan också åka för att umgås med likasinnade kamrater eller för att uppleva frihetskänslan i att åka längs med kanten till öppna havet med sjöfågelflockar utanför. Från ett samhällsperspektiv bidrar verksamheter som långfärdsskridskoåkning till folkhälsa¹⁰⁰ bland annat genom att det innebär motion, främjar socialt umgänge, att friluftsliv har positiva effekter på stress och att den också vänder sig till människor i högre åldrar. Många åkare är äldre än 50 år¹⁰¹, 70-åriga åkare är vanligt, 80-åriga åkare och äldre förekommer. Det är ovanligt att invandrare åker långfärdsskridsko¹⁰². Det är också en mansdominerad verksamhet som liksom idrottsrörelsen har låg andel kvinnliga ledare och funktionärer¹⁰³. Därmed ses långfärdsskridskoåkning som lite av en "gubbsport". Viss omvärdering har dock skett på senare år med större andel yngre åkare¹⁰⁴ och diskussion kring förhållande till risksport och Extremsport¹⁰⁵ efter några allvarliga tillbud¹⁰⁶ som fått stort medialt utrymme.

Varje år drunknar drygt 20 personer i isolyckor¹⁰⁷. Av dessa är flertalet isfiskare eller skoteråkare men också några skridskoåkare, företrädesvis ensamåkare som gått genom isen och inte klarar att ta sig upp¹⁰⁸. Att gå genom isen på en tur är i sig inget allvarligt tillbud utan ingår då och då som "olycksfall i arbetet" och skedde i 201 fall vid organiserad tur 2008-2009¹⁰⁹. Flera som går genom isen på samma ställe, mer än 10 minuter i vattnet, och allvariga skador till följd av fall på isen innebär dock allvarliga händelser som blir än mer allvarliga då det är svårt för räddningstjänst eller sjöräddning att ge assistans på is.

6.2 Presentation av Skridskonätet

Följande stycke bygger om inget annat anges på vad man se eller läsa sig till om man går in på Skridskonätets webbplats¹¹⁰. Skridskonätet skapades 2001 och kom igång på allvar 2006. Det är en förening av ett åttio-tal långfärdsskridskoklubbar som driver en webbplats för detaljerat och aktuellt informationsutbyte om isförhållanden och åkbarhet runt om i Sverige, Finland, Norge och Nederländerna baserad på rapportering från klubbmedlemmar. Högsta beslutande organ är

⁹⁹ Sandell, 2004.

¹⁰⁰ Küller & Küller, 1994.

¹⁰¹ Porsby 2009.

¹⁰² Namn i medlemsmatriklar som SSSK och egen erfarenhet ger det vid handen.

¹⁰³ Habermann, 2007a.

¹⁰⁴ Richard, 2001.

¹⁰⁵ Lindung, 2005).

¹⁰⁶ Harms-Ringdahl, Mongård & Valtonen, 2003.

Sjöfartsverket, 2006.

¹⁰⁷ Svenska Livräddningssällskapets statistik över drunkningsolyckor. SLS hemsida. Personer som dör till följd av nedkylning finns inte med i denna statistik.

¹⁰⁸ Någon statistik där det går att läsa ut just skridskoolyckor finns inte. Uppgiften kommer från specialintresserad skridskoåkare med lång erfarenhet på området.

¹⁰⁹ Porsby, 2009.

¹¹⁰ Skridskonätets hemsida

fullmäktige med representanter för medlemsklubbarna. Enligt Mats Dahlgren¹¹¹ skapades Skridskonätets webbplats efter modell från de israppporter som ledare redan skrev inom klubbarna och har utvecklats vidare utifrån de användarbehov man uppmärksammat, och liksom vad som varit roligt att utveckla. Allt arbete med Skridskonätets webbplats sker ideellt både inom styrelsen och i klubbarna. Enbart ordföranden för Skridskonätet beräknar att han lagt ner ungefär 7000 arbetstimmar hittills.¹¹² Successivt har Skridskonätets webbplats byggts upp till en internationell webbplats som bygger på att klubbmedlemmar elektroniskt lägger in observationer av isar och rapporter om genomförda turer som andra i sin tur kan använda för turplanering, se vad ens bekanta haft för sig och läsa om spännande turer som genomförts. Informationen som läggs in ligger också till grund för statistisk analys.

Grundinformationen som läggs in styrs av val mellan olika förvalsalternativ men kan också kompletteras med fri text.¹¹³ Efter hand har fler funktioner lagts till som möjlighet att lägga till bilder där bilddatabasen idag omfattar ett mycket stort antal bilder, filmer och färdspår eller att skriva rapporter om avvikelser i form av skador eller "plurr" samt möjlighet att kommentera andras färdrapporter och att få ut information om rapporterad is eller rapportera själv via sms i mobilen.¹¹⁴ 2008 skapades också en grupp för att sammanställa och analysera avvikelser (plurr, skador) för att ge underlag för klubbarnas säkerhetsutveckling (SIG).¹¹⁵

Isobservationer kan alla skriva. Därutöver finns 13 olika accessnivåer eller snarare profiler som anger tillgängligheten till olika typer av information. Lägsta nivån, att bara kunna läsa den egna klubbens information, har medlemmar som inte har någon grundläggande utbildning om is och om säkerhet. Medlemmar som har utbildning kan läsa information från alla klubbar medan ledare, israpportörer, fullmäktige, säkerhetsinformationsanalytiker, IT-ansvariga, med flera har tillgång till mer information och fler möjligheter att påverka den.¹¹⁶ I vissa klubbar har man valt att endast låta ledare få access till Skridskonätets webbplats medan medlemmarna har access i andra klubbar. Extern access till Skridskonätet har enligt Mats Dahlgren några företagare/ företagsföreträdare för kommersiell turäkning genom personligt medlemskap i någon klubb tillgång till webbplatsen. Andra som har access är t.ex. Sjöräddningssällskapet som använder information om turplanering dels för positionering av svävare, dels för att via Svenska livräddningssällskapet få ut varningar om farlig is till allmänheten. Vidare kan också bussbolag som anlitas för transporter ta del av turplanering och antal anmälda via Skridskonätets webbplats. För allmänheten som går in på Skridskonätets webbplats visas information om gjorda turer och rapporterade isar med en veckas fördröjning. Fortsättningsvis kommer jag enbart att ange webbplatsen som "Skridskonätet" och när föreningen Skridskonätet åsyftas skrivs det ut.

¹¹¹ Samtal 09-09-30

¹¹² Mats Dahlgren, ordförande Skridskonätet.

¹¹³ I en isobservation anges till exempel vilket vatten det gäller, åkbarheten bedöms, rapportören anger hur säker informationen är, och annan information av relevans. I färdrapporten som skrivs av ledare efter en tur på isen anges också färdväg (färdspår från GPS), väder- och isförhållanden, färdens längd, antal deltagare och vilken åkgrupp det gäller. Här anges också antal skador och antal "plurr". Flertalet rapportörer skriver också in fri text om turen. Utlysningar av turer skrivs helt i fri text medan anmälningar till turer är helt standardiserat.

¹¹⁴ Skridskonätets hemsida

¹¹⁵ Där jag själv är medlem.

¹¹⁶ Enligt Mats Dahlgren, ordförande Skridskonätet.

7. Sammanställd empiri - Information, säkerhet och relationen dem emellan

I det följande kommer jag att med hjälp av utsagor och berättelser att måla upp olika bilder av Skridskonätet med bäring på information och säkerhet samt relationen mellan dem.

7.1 Information som social funktion

Mats Dahlgren¹¹⁷ bedömer att av de uppskattningsvis 35 000 personerna som har tillgång till Skridskonätet är det 3000-5000 som skriver in något. Övriga enbart läser trots att 90 % av dem har sådan access att de kan skriva. Min erfarenhet är att det dock börjar bli mer vanligt att turdeltagare vill lägga upp egna bilder på färdrapporten vilket sätter lite extrapress på mig att snabbt skriva en färdrapport efter turen. Ibland blir jag ombedd som ledare att ta en bild och lägga upp på färdrapporten för att turdeltagaren tycker att det är roligt att visa sina vänner vilka turer, och ibland äventyr man varit med om.

”Detta ”klotterplank” har blivit väldigt uppskattat och utgör idag en stor del av inrapporteringen av is. En riktigt kraftigt social funktion har uppstått. Fina och lockande skridskobilder (”skridskoporr”) och ibland filmer gör att man idag så att säga kan åka skridsko på dataskärmen. Författaren av dessa rader har en far som över nittio år gammal skaffat sig dator och åter börjat glädjas av skridskoåkning även om han vid 86 års ålder rent fysiskt slutat åka efter mer än femtio skridskosäsonger.” Skridskoåkare.

”Vi skriver om hur långt, hur fort och var vi åkte men vi skriver inte hur roligt vi haft. All information kan inte standardiseras. Om man tänker på de grundläggande drivkrafterna för varför man åker så fångar den standardiserade informationen bara upp prestationen: Sportifikationen – Inte det sociala eller upplevelsen.” Skridskoåkare.

Ovan framhävs informationens sociala funktion där standardiseringen av information kanske inte alltid stödjer den sociala funktionen. Trevnad och upplevelse är svåra att standardisera och därmed svåra att jämföra. Min egen upplevelse är att det på senare år lagts större tonvikt vid de jämförbara delarna av information (hur fort, hur långt, hur länge) för att definiera vem jag är och vad min sociala status är som skridskoåkare inom min egen klubb och föreningen Skridskonätet. Samtidigt fyller till exempel fotograferandet och uppläggningsen av bilder en stark social funktion och många färdrapporters fria texter är fyllda av sociala tecken och budskap både till dem som var med och till dem som inte var med på turen.

7.2 Information som instrumentell funktion

”Först åker man skridsko hela dagen sen tar man av pjäxorna och sätter sig vid datorn och skriver en isobservation. Sen får man gå och duscha och sen skriver man en färdrapport... skratt”. Skridskoåkare.

Veckor när jag har varit ledare eller huvudledare för åkningen i Friluftsförbundet i Nyköping har jag följt rapporteringen på Skridskonätet varje dag för att få en så tydlig uppfattning som möjligt om isläget för att kunna planera turer. Efter åkningen rapporterar jag själv så snabbt som möjligt, både för att andra åkare som varit med på min tur ska kunna lägga upp sina egna fotografier från

¹¹⁷ Ordförande, Skridskonätet.

turen på färdrapporten, men också för att jag känner de förväntningarna på mig. Andra behöver ju rapporterna för sin planering.

Storkonsumenter av isinformation som israpportörer och ”specialiståkare” säger samstämmigt att de i första hand läser isobservationer och i andra hand färdrapporter för att komplettera informationen. En person nämner att det finns för mycket brus att ta sig igenom när det är många som rapporterar om samma sjö. Speciellt om man vill få ner informationen i mobilen. Bilder, en massa ”prat” i färdrapporter och kommentarer är inte så intressanta.

”Under säsongen följer jag Skridskonätet varje dag. Jag tittar på isatlasen så att jag ser var isgränserna går och så läser jag isobservationer. Ofta följer jag upp dem med att ringa till personer jag känner och litar på i det geografiskt intressanta området för mer detaljerad och nyanserad information om det område jag är intresserad av. Ibland tittar jag på bilderna i färdrapporter för att bilda min egen uppfattning om iskvalitet som kanske inte alltid framgår i texten”. Skridskoåkare.

Man måste få en känsla för isens förändring både geografiskt och över tid. Det kräver att man följer dess utveckling via isobservationer och färdrapporter, följer väderprognoser och gör egna analyser. Här har informationen en i första hand instrumentell funktion och att informationen som skymms av ”socialt brus” tar mest tid. Instrumentaliteten och standardiseringen kan dock också leda till likriktning i att det uppstår en rundgång i informationen: Samma vatten rapporteras av många, varvid turer förläggs dit, varpå ännu fler rapporter gäller samma vatten.

7.3 Information och säkerhet

Å ena sidan vill man gärna berätta om härliga upplevelser, sprida fantastiska bilder och få fler att åka långfärdskridsko. Å andra sidan vill man inte locka ut människor som inte har kunskaper eller säkerhetsutrustning i farliga situationer. Frågan om vem som ska få tillgång till information ses olika i olika klubbar. I vissa klubbar har endast ledare tillgång till isinformation utöver utlysta turer. I andra anser man att det inte går att ta ansvar för andras beteende och att bara genom att klubbmedlemmarna befinner sig på isen lockas andra ut.

1902 slutade den största klubben SSSK att annonsera turer i dagstidningar, just för att inte locka ut människor i farliga situationer¹¹⁸ och en tidigare israpportör i klubben berättar:

”För vissa områden som Erstaviken rapporterade man inte nylagd is som nylagd. Då hade det vimlat av pälsar, hundar och barnvagnar på osäkra isar. Man sade att isläggning pågår. Sen kunde den kunnige själv räkna ut att med en extra kall natt så...” Skridskoåkare.

Det har inträffat att information om is använts på farliga eller tragiska sätt.

”Att lämna information om existerande isar till personer som om de ger sig ut på isen utsätter sig för faror, är nog för de flesta motbjudande och skapar även en tanke på att sedan kanske bli inblandade i något tragiskt eller att behöva hjälpa till i någon farlig räddningsaktion” . Skridskoåkare.

¹¹⁸ Richard, 2001.

”Det finns alltid en fara att entusiastiska skildringar och tjugiga bilder lockar ut personer utan utrustning och kunskap på isen. Men det finns olika skolor här. Några har varit rabiata företrädare för att släppa all information fri. Men samtidigt är det en fara. Det så speciellt. Folk kan misstolka och gå och drunkna. Vi har pratat om det ganska mycket Därför är ett nyckelhål viktigt i form av välkommenprogram med kunskapskrav (för att få tillgång till Skridskonätets information).” Skridskoåkare.

”Alla som läser eller skriver på Skridskonätet SKA ha grundkunskaper om is och långfärdskridsko. Den tröskeln ska finnas”. Skridskoåkare.

Alla tre som talar här är eller har varit turledare och israpportörer. Två av dem har erfarenhet av att ha lämnat information som sedan lett till incidenter. När de talar om information och säkerhet avser de hur informationen tas emot och värderas av läsaren. Man måste kunna lita på att läsaren är kunnig nog att göra en egen bedömning och inte litar blint på något man läst eller hört. Man måste också kunna lita på att inrapporterad information är begriplig, pålitlig och relevant.

En annan bild ges nedan:

”Många klubbar önskar friare is-information och gillar inte Skridskonätets inloggningsförfarande. ... (Det finns också) andra användare av is än långfärdsskridskoåkare, t.ex. isfiskare. Borde också vara intressant för skoteråkare. Motiveringen att det är för säkerhetens skull man inte släpper informationen fri håller inte. Det är en pseudodiskussion och handlar egentligen om medlemmar (att hålla kvar medlemmar i klubbarna). Bara genom att vara ute lockar vi ju ut andra på isen. Vi kan inte ta ansvar för vad andra gör.” Skridskoåkare.

Den som talar här är också erfaren turledare och har drivit en egen öppen webbplats; Isplanket för utbyte av isinformation. Han menar att säkerhet eller brist på säkerhet skapas i själva åkningen och den kultur som byggs upp inom klubbarna menar han – inte i om man läser in informationen på nätet. Den som läser har ett eget ansvar för vad den gör med informationen. Det är bättre med öppet informationsutbyte som medger att fler isanvändare deltar med lite olika intressen än strömlinjeformad information för just långfärdskridsko inom en sluten grupp.

En person som inte är medlem i någon medlemsklubb och därmed är utestängd från Skridskonätet kommenterar det så här på ett forum på Isplanket:

*”Dessa klubbar som säger sig vilja främja åkning och friluftsliv, och sen är så hemliga med sina israpporter. Det märks ju direkt i skribentens inställning t.ex. till pimpelfiske att han föraktar alla som inte råkar vilja åka lika "seriöst" som han själv. Jag vill inte gå med i nån larvig klubb för inbördes beundran bara för att kunna njuta av fina isar (som tillhör alla att njuta av).”*¹¹⁹

Enligt Sjöräddningssällskapet (SSRS)¹²⁰ är det en reell risk att människor som ser grupper av åkare ute på isen, tror att det därmed är ”säkert” att åka och ger sig ut för att ibland hamna i farliga situationer och behöva räddas. Här kan det finnas en skillnad mot andra sporter som medför risker. Inom exempelvis fallskärmshoppning får inte vem som helst access till verksamheten och dykning har många stor respekt för att det krävs kunskaper för att utöva. Så är det inte inom

¹¹⁹ Isplanket.

¹²⁰ Richard Österlindh, chef för Sjöräddningssällskapet Station Munsö

Långfärdsskridsko och isen är lättillgänglig. Richard Österlindh¹²¹ uppfattar att det går att se en effekt i form av fler människor ute på isar de inte har kunskap om eller utrustning för, när det skrivs i dagstidningarna om fina isar. Därmed vore det inte bra med öppen information på Skridskonätet. Däremot behövs öppen information om att kunskap krävs. Där kunde klubbarna eller Skridskonätet göra mer.

7.4 Information, säkerhet och omvärld

På min fråga om inte slutenheten kring information missgynnar klubbarna till exempel i relationer till omvärlden och till myndigheter anser Mats Dahlgren¹²² att det är en balansgång. De flesta klubbar vill ju visa vad man håller på med men att det råder ganska stor enighet inom Skridskonätets klubbar om att begränsa information till allmänheten. Samtidigt pågår aktiviteter för att göra långfärdsskridskoåkningen mer synlig i media. Däremot driver föreningen Skridskonätet inga frågor som inte har med webbplatsens funktion att göra. Dels finns en tydlig strategi enligt Mats Dahlgren¹²³ om att hålla Skridskonätets gemensamma rapportsidor ”rent” för informationsutbyte om just is och skridskoåkning, dels är det enligt andra viktigt för funktionen att alla känner att de kan vara med: Att inte vara kontroversiell. Men på sikt kan det förändras.

”Det är väl en fråga man måste ta. Ska Skridskonätet (föreningen) vara en lågprofilorganisation? Inte ta så mycket ställningstaganden utöver för sin egen överlevnad, eller om man ska gå ut i till exempel politiska frågor?... Blir man en mer politisk organisation finns ju en risk att man har olika åsikter och att det blir en splittring.” Skridskoåkare.

En annan synpunkt framförs:

”Skridskonätet skulle också kunna innebära att man kan trycka på i frågor mer samlad. T.ex. angående friluftslivets värden – Ska andra få förstöra utan att vi säger ifrån? Man skulle t.ex. kunna registrera sig för bevakning av specialintressen angående, t.ex. miljövård, Skridskonätet skulle kunna bli remissinstans men det är ett annat kliv in i det politiska.” Skridskoåkare.

Min upplevelse är att långfärdsskridskoåkning i allmänhet och Skridskonätet i synnerhet är ganska okända och osynliga utanför friluftskretsar. Enligt den enhet som hanterar sårbarhetsreducerande frivillig verksamhet¹²⁴ inom Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap (MSB) kände man inte till Skridskonätet och det säkerhetsarbete som pågår där när studien inleddes. Efter en allvarlig olycka 2006 där det blev uppenbart att samhällets räddningssystem fallerat på flera sätt¹²⁵ drevs frågan om att skapa ett issäkerhetsråd på samma sätt som det finns ett Fjällsäkerhetsråd inom Naturvårdsverket¹²⁶. Förslaget avslogs.

När jag träffar handläggaren för friluftsfrågor på Naturvårdsverket är det lite naivt självklart för mig att det finns gemensamma intressen hos Naturvårdsverket och föreningen Skridskonätet

¹²¹ chef för Sjöräddningssällskapet Station Munsö.

¹²² Ordförande, Skridskonätet

¹²³ Ordförande Skridskonätet.

¹²⁴ Telefonsamtal 2009-09-11. Vendela Dobson, koordinator för frivillig verksamhet. Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap.

¹²⁵ Sjöfartsverket, 2006.

¹²⁶ Naturvårdsverket, Friluftsenheten. Minnesanteckningar från möte om säkerhet vid friluftsliv på is, 2006-04-26

gällande att gynna friluftslivet och att göra det på ett sätt som tar hänsyn till miljö och markägarintressen, samt att bedriva friluftsliv på ett säkert sätt. Jag upplever, trots ett artigt intresse, inget gensvar i form av att gemensamma intressen angår Naturvårdsverket utan mer som en diskussion om föreningsutveckling där en informationsstrategi är viktig för att nå föreningens mål. Några gemensamma agendor finns inte. Motsatsen upplever jag från företrädaren för SSRS som här också har mandat att företräda Sjöfartsverket:

”Jag har följt informationen på skridskonätet i några år. Efter ett tag lär man sig man ska titta efter. Det ger oss (i Sjöräddningssällskapet) bra möjligheter att vara på rätt ställe vid rätt tillfälle. Ibland gör vi bedömningen att vi ska få ut varningar via media, men då går vi alltid via Livräddningssällskapet. Officiellt kan vi inte bygga på information från en hobbyverksamhet. Då riskerar vi att tappa trovärdigheten.” Richard Österlindh, Österlindh, chef för Sjöräddningssällskapet Station Munsö

Här uppfattar jag att information och säkerhet handlar om vem man är och vilken trovärdighet man har. Information från hobbyverksamheter är ingen legitim grund för aktivitet i myndighetsvärlden och myndigheter har litet intresse av samarbete med ideella organisationer för att effektivisera sin egen måluppfyllelse. Här är min upplevelse att man fastnar i helt olika rationaliteter med djupa diken emellan. Exempel på undantag är just SSRS som är en ideell organisation som har ett så nära samarbete med Sjöfartsverket att man sammanblandas med den statliga sjöräddningen.

7.5 Säkerhetsinformationsgruppen - SIG

Trots en del motstånd från några klubbar med kritik mot byråkratisering skapades 2008 en central grupp inom föreningen Skridskonätet för att hantera och sammanställa avvikelsetinformation som underlag för säkerhetsutveckling inom klubbarna. Fyra personer ingick i gruppen varav jag själv var en. Vi arbetade dels med att sammanställa händelser som rapporterades in under säsongen och att följa upp dem via personlig kontakt. Strukturen på rapporteringen inom Skridskonätet gjorde det möjligt att både sammanställa antal incidenter (plurr och skador) över samtliga drygt 4 000 turer som rapporterats men också att klassificera dem grovt utifrån innehåll. Därmed kunde slutsatser om händelsernas orsaker dras och vissa rekommendationer göras. Rapporten lades ut på Skridskonätet hösten 2009.¹²⁷ Det här initiativet var speciellt av flera skäl. Dels var den den första sammanställning som gjorts internationellt inom ett område som inte är synligt i offentlig statistik. Därmed gav den en överblick som inte tidigare varit möjlig. Vidare byggde sammanställningen på vetenskapliga grunder där vi kunde finna sådana. Det innebar till exempel att arbetet inriktades mot att i första hand identifiera orsaker som kunde leda till allvarliga skador, invaliditet och dödsfall. Slutligen är formen och omfattningen och den lades publikt tillgänglig för alla troligen unik för svenskt friluftsliv eftersom övergripande incidentstatistik saknas och friluftssäkerhet har låg prioritet i samhället¹²⁸ och enligt min erfarenhet också i friluftorganisationerna.

¹²⁷ Porsby et. al., 2009.

¹²⁸ Sedan 2007 har endast två utredningar initierade av SRV samt en utredning och en rekommendation för kommersiella friluftoperatörer från Konsumentverket publicerats i Sverige.

8. *Analys*

8.1 Säkerhet och identitet

Utgångspunkten för långfärdsskridskoåkning är att is aldrig är säker och medvetenheten om att triviala misstag kan leda till omfattande hot mot liv och hälsa gör skridskoklubbar mer inriktade på säkerhet och att undvika/bedöma risker än många andra organisationer. Allt vad vi gör på is sker i förhållande till det. Kunskaper, utbildningar, förhållningssätt, beteende, utrustning och organisation av turer påverkas av det. I den bemärkelsen kan långfärdsskridskoklubbar liknas vid HRO-organisationer¹²⁹. Liksom inom HRO-organisationer är säkerhet centralt för alla aktiviteter och ingår i utbildningar från introduktioner för nya deltagare till ledarutbildningar. Oedewald och Reiman¹³⁰ framhåller att kunskap (expertis) har stor betydelse för beslutsfattande i HRO-organisationer och på isen har iskunskap och säkerhetsmedvetande stor betydelse för operativa beslut. Inom både HRO-organisationer och många skridskoklubbar utses särskilda funktioner med inriktning på säkerhet. SIG-gruppen ovan är ett bra exempel.

Vidare anger Oedewald och Reiman¹³¹ att kompetensen hos medlemmarna uppmärksammas och värderas. Inom långfärdsskridskoåkning är viss kompetens ett krav för att alls få delta i verksamheten och vid information blir frågor om kunskap hos sändare och mottagare och därmed sändarens och mottagarens identitet som medlem/ickemedlem samt kunskapsnivå viktiga eftersom det är väsentligt både att kunna ge en pålitlig information och att kunna värdera den. Också säkerhetskritiska verksamheter är noga med att säkerställa hur, till vem och från vem information överlämnas via loggböcker, kontrollsystem och avrapportering¹³². Det ingår i den praktik¹³³ som verksamheten utgör och som anger vilka som är legitima deltagare¹³⁴ i praktiken och besitter motsvarande kompetens. En tydlig bakomliggande meningskonstruktion är att identitet och identifiering av kompetens samt grad av deltagande hör samman på ett sätt som för tanken till desintegrationen hos Weicks brandmän när de uppmanas slänga ifrån sig sina verktyg som symboliserar vilka de är¹³⁵.

Det leder också till en distinktion mellan yrkesverksamma och lekmän. På samma sätt värderar många skridskoklubbar medlemmar och ickemedlemmar, och har gjort det sedan mycket lång tid tillbaka¹³⁶. Medlemmar förutsätts besitta viss kunskap som inte förutsätts hos ickemedlemmar och kan därför få ta del av information som icke-medlemmar inte får. Erfarenheter som ovan beskrivits bekräftar inställningen och traderas inom klubbarna. Alla klubbar och alla skridskoåkare har dock inte samma inställning. Som ovan framgått finns en skillnad mellan Skridskonätets klubbar och säkerhetskritiska verksamheter som Sjöräddningen å ena sidan och vissa klubbar och åkare å den andra som menar att människor måste få bestämma själva utifrån fri information.

¹²⁹ Weick och Roberts, 1993.

Weick & Suthcliffe, 2001.

¹³⁰ Oedewald & Reiman, 2007.

¹³¹ Oedewald & Reiman, 2007.

¹³² Törnqvist, 2004.

¹³³ Wenger, 1998.

¹³⁴ Lave & Wenger, 1991).

¹³⁵ Weick, 1993.

¹³⁶ Sedan 1902 i den största klubben enligt Richards 2001

Här finns också en skillnad mellan skridskoklubbarna och HRO-organisationer för vilka högsta möjliga säkerhet eftersträvas. För långfärdsskridskoåkning gäller att *informationen* ska vara så pålitlig som möjligt och deltagarnas *kompetens* så känd som möjligt för att i enlighet med Ryan¹³⁷ kunna skapa en lagom balans mellan utmaning och verklig risk.

8.2 Långfärdsskridskoåkning som praktik

Därmed kan Skridskonätets verksamheter ses som en praktiker som i sin tur formar "communities"¹³⁸ runt sig: Skridskoklubbarnas praktiker i föreningen skridskonätet och på webbplatsen, föreningen skridskonätets praktik i att utforma och driva webbplatsen samt webbplatsens egen praktik.

Långfärdsskridskoklubbarnas verksamhet kan ses som praktikgemenskaper i enlighet med Wengers Communities of Practice (CoP)¹³⁹. Den enskilda klubbens praktik kan sägas vara inbäddad¹⁴⁰ i dess lokala förutsättningar, sin lokala historia och värderingar och dess inbördes struktur kan beskrivas i termer av en många och starka sociala relationer och kontakter i form av "Strong ties"¹⁴¹. Inom den enskilda klubben är både identiteten och kompetensen känd mellan avsändare och mottagare av information, eller går lätt att ta reda på. Man vet vem som är vem och det går lätt att kommunicera med varandra.¹⁴²

8.3 Föreningen Skridskonätets praktik

Föreningen Skridskonätet kan ses antingen som en "Constellation of CoP" i enlighet med Wenger¹⁴³ eller som ett Network of Practice¹⁴⁴ (NoP) som binds samman i den gemensamma praktiken att underlätta informationsutbyte mellan klubbarnas medlemmar via Skridskonätet. Här uppfattas att Wenger avser relaterade praktiker medan Brown & Duguid anger en gemensam praktik i ett NoP, vilket därmed passar bäst här. I ett NoP är strukturen mer formell, relationerna svagare och kan beskrivas i termer av "weak ties"¹⁴⁵. Liksom Brown och Duguid anger är andelen aktiva deltagare som ger bidrag i Skridskonätet betydligt lägre än antalet medlemmar, ca 3000-5000 medlemmar av dryga 30 000 är aktiva och bidrar gemensamt till en omfattande volym av information.

Webbplatsens design kan förstås utifrån en kombination av strategier i enlighet med Westelius¹⁴⁶. Sidorna som är till för informationsutbyte mellan klubbar och klubbmedlemmar bygger på en traditionell design och är enbart till för informationsutbyte avseende långfärdsskridskoinformation. Utformningen av sidorna och hur de kan användas är till stor del standardiserad. Hur de ingående klubbarna utformar sin interna information är dock friare och

¹³⁷ Ryan, 2003.

¹³⁸ Jag kommer att använda det engelska begreppet community för att vara så tydlig som möjligt, i stället för att börja hänvisa till gemenskaper, sammanslutningar, sällskap.

¹³⁹ Wenger, 1998.

¹⁴⁰ Brown, & Duguid, 2001.

¹⁴¹ Granovetter, 1983.

¹⁴² Jack, 2005.

¹⁴³ Wenger, 1998.

¹⁴⁴ Brown & Duguid, 2001.

¹⁴⁵ Cox, 2008.

¹⁴⁶ Westelius, 2006.

kan sägas både bygga på en mer deltagarbaserad design. På så sätt kan både medlemsklubbarnas krav på anpassning till den egna verksamheten samt krav på en tydlig och lättanvänd standardiserad struktur för informationsöverföring tillgodoses.

I Skridskonätet är många av medlemmarna anonyma för varandra. Därmed behövs andra medel för att tillgodose behovet av identitet och identifiering för att undvika att information missförstås, felbedöms eller felbehandlas och därmed får allvarliga konsekvenser.¹⁴⁷ Både standardiseringen av hur information kan skrivas in och de olika inloggningsprofilerna som satts för Skridskonätets medlemmar samt kravet på medlemskap i en medlemsklubb kan ses som åtgärder för att hantera säkerhet och översättningsproblem¹⁴⁸ i ett. Medlemskapet och inloggningsförfarandet ger en säkerhet om att inskrivaren har en viss kompetens. Den standardiserade inskrivningen ger både information om inskrivarens identitet och i viss mån kompetens samtidigt som informationen översätts och görs begriplig. Den standardiserade inskrivningen ger också goda möjligheter för att följa upp verksamheten för till exempel säkerhetsanalys och utveckling.

8.4 Skridskonätet som gränspraktik

Det informationsutbyte som sker på Skridskonätet avser snarare utbyte av underrättelser (intelligence) som måste tolkas än rent informationsutbyte. Inte heller kan webbsidan ses som ett neutralt medium, eller en neutral bärare för detta utan i enlighet med Latour kan den ses som en artefakt¹⁴⁹, dvs den reifierade praktiken från skridskoklubbarnas verksamhet som vidmakthåller och rekonstruerar de normer om skridskoåkning det designats för. Interaktionen mellan webbplatsen skridskonätet och skridskoåkarna, det vill säga praktiken på Skridskonätet, kan dock i sig skapa ny mening om vad praktiken går ut på.

Det gör webbplatsen till en gränspraktik mellan olika praktiker enligt Wenger¹⁵⁰. Vad som talar för att betrakta Skridskonätet som en gränspraktik är att det synliggör att informationen som läggs in på Skridskonätet i sin tur skapar mening om vad långfärdsskridskoåkning handlar om. Jag har tidigare visat att det finns normer om att man ska skriva in sin isobservation och färdrapport direkt efter turen som påverkar mitt handlande. Åkkamrater åker en extrasväng för att nå upp till normen för turlängd för den åkgrupp de anser sig tillhöra. Bilder i färdrapporter på personer som inte har föreskriven säkerhetsutrustning väcker reaktioner i form av kommentarer på färdrapporten. Därmed är inte Skridskonätet enbart en avspeglning av den mening vi lägger in i praktiken utan har en mer aktiv roll i form av att påverka beteende och skapa normer, som alltså blir en oavsiktlig standardisering och ger möjligheter till jämförelser och rangordning som inte fanns tidigare. När turer standardiserades till grupp 1-6 visade det sig att det fanns mycket få kvinnor som ledare eller deltagare i de åtråvärda grupp 1, 2 och 3 som är förenade med högre status i termer av prestation.

Skridskonätet kan också ses som en gränspraktik i termer av att kunna omskapas från ovan beskrivna NoP löst sammankopplad via "weak ties"¹⁵¹, till personlig och rik kommunikation i enlighet med "strong ties"¹⁵². Ovan beskrivs hur medlemmar följer Skridskonätet varje dag i

¹⁴⁷ Exempel är Asköincidenten i Harms-Ringdahl, Mongård & Valtonen, 2003.

¹⁴⁸ Latour, 1998.

¹⁴⁹ Latour, 1998.

¹⁵⁰ Wenger, 1998.

¹⁵¹ Brown & Duguid, (2002).

¹⁵² Haythornthwaite, (2002).

perioder men kompletterar informationen med telefonsamtal till utvalda bekanta i geografiskt intressanta områden. Man kan också se en sådan gränspraktik som ett sätt att uppgradera kontakter från "weak ties" till "strong ties" mer eller mindre systematiskt genom exempelvis återkommande möten. En sådan uppgradering kan till exempel Iskongressen för alla Skridskonätets funktionärer vart annat år vara, där "weak ties" visserligen inte uppgraderas till "strong ties" generellt utan möjligen till "somewhat stronger ties". Haythornthwaite¹⁵³ pekar också ut möjliga men inaktiva kommunikationsmöjligheter i termer av "Latent ties" som hon definierar som "a tie for which a connection is available technically but that has not yet been activated by social interaction"¹⁵⁴. I Skridskonätet skulle sådana kunna aktiveras för ökade relationer med omvärlden.

8.5 Organisering som standardisering

Ett sätt att både skapa en tydlig struktur och att undvika vag information och missförstånd mellan olika sätt att hantera information är att införa regler för informationen. Föreningen Skridskonätet kan ses som en standardorganisation¹⁵⁵ för standardisering/likriktning av information i syfte att gynna och förenkla medlemmarnas informationsutbyte. Standardorganisationer baseras på att medlemmarna är lika i någon bemärkelse och uppfyller vissa standarder. För föreningen Skridskonätet baseras likheten på den gemensamma nämnaren långfärdsskridskoklubbar och medlemskap i en sådan klubb krävs.

En standard kan ses som en regel som kan vara mer eller mindre tvingande och som kan ha olika innebörd i olika situationer och för olika personer¹⁵⁶. För författaren här är det till exempel inte relevant att utlysa en skridskotur för grupp 1 på Skridskonätet eftersom jag inte har den åkkapacitet som gäller i grupp 1 och inte heller skulle ses som en trovärdig utlysare av en tur för grupp 1 av andra åkare. Inte heller vore det rimligt att utlysa en kajaktur eftersom det faller utanför ramarna för Skridskonätets verksamhet. Detta kan också kopplas till vikten av en social identitet¹⁵⁷ som både förstås av individen och av omgivningen. I Skridskonätet gäller det i form av att skilja olika medlemmar från varandra också i form av åkkapacitet och kunskaper, vilket har betydelse för hur information i Skridskonätet kan tolkas. I den bemärkelsen kan Skridskonätet i enlighet med Ahrne, Brunsson och Garsten¹⁵⁸ ses som en standardorganisation, vars syfte både är att "underlätta samarbete och utbyte mellan medlemmarna"¹⁵⁹ men också, enligt författarna, att ge medlemmarna någon typ av status i termer av en identifierbarhet och särskiljande från icke-medlemmar, både i medlemmarnas ögon och i omvärldens. Dock kan både motiven för och konsekvenserna av standardisering uppfattas olika. Personer som uppfattar sig som utestängda från värdefull information kan se standarden med medlemskrav som ett sätt att ge medlemmarna en högre social status än omgivningen och ett skäl till att ta avstånd från Skridskonätet.

Genom att reglera vad som standardiseras kan standardorganisationen också bidra till tydliga frizoner för variation, enligt Ahrne, Brunsson och Garsten¹⁶⁰. I Skridskonätet standardiseras viss

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Haythornthwaite, 2002. s 389.

¹⁵⁵ Ahrne, Brunsson, & Garsten, 1998.

¹⁵⁶ Brunsson & Jacobsson, 1998.

¹⁵⁷ Wenger, 1998.

¹⁵⁸ Ahrne, Brunsson & Garsten, 1998.

¹⁵⁹ Ibid. s 101.

¹⁶⁰ Ibid.

informationsinskrivning och hur informationen presenteras på ett sätt som ger möjlighet till ”infoduktion”¹⁶¹, dvs. att sortera ut en viss typ av information ur massan av information. Ovan talar jag om att det ger informationen en instrumentell funktion. Möjlighet att skriva fri text, att lägga upp bilder och att kommentera färdrapporter kan dock ses som en frizon för mycket personlig variation och sociala budskap. Det ger informationen en social funktion. På så sätt kan både behov av instrumentell information (var, när, hur mycket) och social information (vem, varför, hur) tillgodoses vilket är viktigt eftersom bägge behövs för att skapa en social identitet, så som Wenger beskriver den.¹⁶²

Ytterligare ett syfte är enligt Ahrne, Brunsson och Garsten att standardorganisationer ska utträta något för, eller skaffa resurser åt medlemmarna. I föreningen Skridskonätet kan arbetet med en gemensam analys av avvikelser för att ge gemensamma underlag för säkerhetsutveckling inom medlemsklubbarna ses som ett sådant syfte. För det senare syftet blir frågan om legitimitet i central.

8.6 Legitimitet inåt och utåt

Den sociala identiteten ovan har betydelse för i vilka frågor en medlem ses som trovärdig och kan betros med mandat att handla för medlemmarnas räkning. Om gemensamma underlag för säkerhetsutveckling ska accepteras måste det ses som legitimt inom föreningen Skridskonätet och att medlemmarna som producerar det har mandat att göra det. Berg och Jonsson¹⁶³ diskuterar det som den interna delen av en strategisk plattform för institutionell legitimitet och därmed manöverutrymme för att driva frågor för organisationens räkning också i omvärlden. Den externa delen av den strategiska plattformen består enligt författarna dels i att vara auktoriserad att driva frågor för organisationens räkning av överordnade organ och som en legitim aktör bland andra aktörer. Överordnade aktörer skulle för föreningen Skridskonätet kunna vara Friluftsrådet eller Naturvårdsverket. I dagsläget har dock inte föreningen Skridskonätet någon yttre legitimitet i dessa bemärkelser och har inte heller för närvarande ambition att få det. En konsekvens av det kan vara att trots att verksamheten i hög omfattning baseras på kunskap, omfattande exklusiva kunskaper som professionellt håller på att försvinna ur samhället¹⁶⁴ och på ett säkerhetskritiskt område, är det svårt att få gehör utanför den egna verksamheten. I kombination med en restriktiv informationspolicy kan det också bidra till att verksamheten blir osynlig och osynliggjord i samhället. Dock kan medlemskravet utifrån Ahrne, Brunsson & Garsten¹⁶⁵ resonemang också ses som ett steg mot legitimering. De exemplifierar med att det i omvärldens ögon har en betydelse om en advokat är medlem i advokatsamfundet eller ej, oberoende av vad det har för praktisk betydelse för advokaten.

8.7 Skridskonätet som samhällsentreprenör

Inom temana information och säkerhet kan Skridskonätet ses som ett samhällsentreprenöriellt initiativ i enlighet med KK-stiftelsens definition: ”*Initiativ som syftar till att förbättra det som saknas eller inte fungerar i samhällsbygget*”¹⁶⁶ som gynnar långfärdsskridskoåkare internationell. I första hand uppstår nyttan inom de egna medlemsklubbarna, i andra hand via vad Brown och

¹⁶¹ Sveiby, 1994.

¹⁶² Wenger, 1998.

¹⁶³ Berg & Jonsson, 1991.

¹⁶⁴ George et. al., 2003.

¹⁶⁵ Ahrne, Brunsson & Garsten, 1998

¹⁶⁶ KK-stiftelsen. www.kks.se

Duguid anger som "Leakiness"¹⁶⁷ i form av att ett NoP är gränsöverskridande och omfattar personer som i sin tur deltar i andra praktiker. Därmed sprids men också mottas idéer, kunskaper och information "bakvägen". Skridskonätets standardisering av information bidrar till exempel till ett gemensamt språkbruk, gemensamma begrepp och gemensamma föreställningar om is och säkerhetsutrustning sprids också utanför Skridskonätet.

Vidare används Skridskonätets information informellt för spridning av isvarningar och positionering av Svenska Sjöräddningssällskapets svävare. Skridskonätet bidrar också till att bevara och tydliggöra iskunskaper som försvinner professionellt ur samhället och som annars enbart skulle finnas kvar i fragmenterad form inom olika klubbar samtidigt som klimatförändringarna skapar förändrade förutsättningar för människor att röra sig i isskapet som vi idag inte överblickar effekterna av¹⁶⁸.

Gemensamma aktiviteter som att sammanställa säkerhetsinformation för att ge underlag för säkerhetsutveckling inom klubbarna är till nytta för medlemsklubbarnas verksamhet och medlemmarna. Men det är också ett av de första initiativen till en samlad uppföljning av incidenter och olyckor inom friluftsliv som möjliggjorts via Skridskonätet och som därmed indirekt är betydelsefull både för friluftsliv i allmänhet och för de organisationer som ansvarar för samhällets respons vid olyckor och incidenter eller sjukvård. Det överensstämmer med Moes definition av samhälls-entreprenörskap: " *Samhälls-entreprenörskap är ett innovativt initiativ som utvecklar samhällsnyttiga funktioner*" .¹⁶⁹ Men - Allt beror på hur man ses samhällsnytta.

Vidare visar Skridskonätet på behovet av, och möjligheter för att inom en praktik i form ett löst kopplat system, NoP¹⁷⁰, skapa social identitet både hos individen och omgivningen. Enligt Wenger är utveckling av social identitet en central del i praktiken inom ett CoP¹⁷¹ och framhävs hos Habermann¹⁷² som en stark drivkraft för frivillig-verksamhet, oberoende av art. Inom innovativa nätverk nämns också motiv som prestige, gemenskap och ömsesidighet för att fritt dela med sig av innovationer¹⁷³ vilka kan sägas vara grundade i social identitet. Möjligheter att skapa en social identitet kan därmed ses som en viktig aspekt av en samhälls-entreprenöriell praktik. Utifrån Skridskonätet som en verksamhet med säkerhetskritiska drag blir det extra tydligt eftersom det där är kopplat till möjligheter att göra bedömningar som är viktiga för säkerhet.

Avslutningsvis visar exemplet Skridskonätet också på vikten av att se ett samhälls-entreprenöriellt initiativ i en institutionell kontext som kan uppmuntra eller stjälpas. Utan legitimitet i form av auktorisation och ackreditering¹⁷⁴ kan inte Skridskonätet bidra till medborgarnas säkerhet på is eller förbättrade räddningsrutiner på is, utom informellt. I Sverige finns till exempel ingen myndighet som ansvarar för friluftssäkerhet¹⁷⁵ och kan legitimeras initiativ på området. Utifrån vad Frankelius och Ogeborg¹⁷⁶ benämner som möjlighetisering, behövs både entreprenöriell

¹⁶⁷ Brown & Duguid, 2002.

¹⁶⁸ George, 2003.

¹⁶⁹ Moe, 2009, s 8.

¹⁷⁰ Brown & Duguid, 2002.

¹⁷¹ Wenger, 1998.

¹⁷² Habermann, 2007b.

¹⁷³ Von Hippel, 2007.

¹⁷⁴ Berg & Jonsson, 1991.

¹⁷⁵ Stenberg & Wihlberg, 2007.

NCO 2007:10

¹⁷⁶ Frankelius & Ogeborg, 2009.

initiativkraft och institutionell legitimitet och/eller en situationell timing¹⁷⁷ för samhälls-entreprenörens operativitet, för att låna ett begrepp från säkerhetskritisk verksamhet.

9. Slutsatser och diskussion utifrån information och säkerhet

Skridskonätets verksamhet bidrar till nytta för långfärdsskridskoåkare internationellt, i första hand för medlemsklubbarna men också utanför klubbarna via att medlemmar tar med sig information och kunskaper in i andra sammanhang dit också gemensamma normer, gemensamma begrepp och ett gemensamt språkbruk sprids. Här bidrar också Skridskonätet till att kunskap om is vidmakthålls och sprids i stället för att fragmenteras. Indirekt har verksamheter i Skridskoätet som SIG-gruppens säkerhetsarbete betydelse för svenskt friluftsliv i stort genom att det går att få en överblick över och beskriva verksamheternas omfattning och innehåll. Indirekt är det också betydelsefullt för samhällets organisationer för räddning och sjukvård att det för första gången finns viss statistik över omfattning av skridskoolyckor samt vilka typer av olyckor som inträffar.

Organisering och meningsskapande har beskrivits utifrån frågor om information, säkerhet och relationen dem emellan där långfärdsskridskoklubbar kan ses som mycket säkerhetsfokuserade communities of practice med behov av en tydlig social identitet och kompetens hos såväl avsändare som mottagare av information för att kunna begripliggöra och värdera informationen och hur den förstås. I den enskilda klubbens praktik är det problemfritt eftersom relationerna präglas av strong ties där både identitet och kompetens är känd, eller lätt går att ta reda på. Man vet vem som är vem och det går lätt att kommunicera med varandra. En tydlig bakomliggande meningskonstruktion är att identitet och identifiering av kompetens samt grad av deltagande hör samman. Vikten av detta illustreras av beskrivningen av när sådan konstruktion faller samman med katastrofalt resultat som hos Weicks brandmän när de uppmanas slänga ifrån sig sina verktyg som symboliserar vilka de är¹⁷⁸.

Föreningen Skridskonätet kan ses som ett Network of Practice vars praktik består i att driva webbplatsen Skridskonätet. Praktiken kan här ses som ett löst kopplat system präglad av weak ties mellan de ingående klubbarna där många deltagare är anonyma för varandra. Därmed blir översättningsproblemet tydligare och det blir svårare att packa om information mellan de lokala praktiker den finns inbäddad i hos sändare och mottagare så att den blir begriplig och säker. För att underlätta informationsutbytet krävs medlemskap och standardiseras informationsutbytet på olika sätt men skapar också frizoner för personligt präglad information. Därmed skapas både information som fyller en instrumentell funktion och information som fyller en social funktion där bägge behövs för att identifiera avsändarens och mottagarens identitet och kompetens. Den sociala identitet som skapas är en viktig drivkraft för ideella insatser och inom innovativitet men extra viktig för säkerhet inom säkerhetskritisk verksamhet. Webbplatsens standardisering avspeglar tidigare praktik men skapar också ny praktik i form av normer, jämförelser och rangordning mellan medlemmarna.

Standardiseringen legitimerar också verksamheten hos medlemmarna och exkluderar andra. Den bidrar inte till att legitimera eller synliggöra Skridskonätet i omvärlden även om Skridskonätets struktur kan ses som omfattande latent ties som skulle kunna användas för detta. För att samhälls-entreprenören ska få manöverförmåga krävs både eget initiativ men också legitimitet för

¹⁷⁷ Gawell, 2006.

¹⁷⁸ Weick, 1993.

att omsätta initiativ i praktik. Därmed bidrar Skridskonätet endast informellt till att förbättra allmänhetens säkerhet på is. Detta belyser vikten av att se samhälls-entreprenöriella initiativ i en institutionell kontext.

Med Skridskonätet som exempel kan vissa aspekter av samhälls-entreprenörskap problematiseras och belysas. Dels gäller det vad som kan betraktas som samhällsnytta. En reflektion är att vad som sammantaget kan tolkas in i många definitioner av samhälls-entreprenörskap¹⁷⁹ är en samhällsnytta som för tankarna till produktion av samhällsservice och välfärdstjänster som komplement till offentlig sektor. Lundström och Wijkström¹⁸⁰ argumenterar för att sådana värderingar koloniserat den ideella sektorn i Sverige sedan 1990-talet. Om samhällsnyttan stannar vid produktion av samhällsservice vill jag hävda att koloniseringen tagit ett kliv till där också entreprenörskap koloniserar på samma sätt. I stället vill jag föreslå en betydligt vidare definition där samhällsnytta kan utsträckas till att också gälla initiativ för utveckling av säkerhet inom friluftsliv, att bidra till en aktiv fritid där aktiviteterna kan utövas mycket långt upp i åldrarna och att bevara kunskaper som annars går förlorade. En vidare definition och undersökning av begreppet behövs.

Vidare kan kriteriet fri tillgång till den samhälls-entreprenöriella produkten som tidigare framhållits¹⁸¹ problematiseras. Tvärtom kan samhällsnyttan från initiativ bestå i göra tillgången restriktiv¹⁸². Med utgångspunkt från samhälls-entreprenörskap inom verksamheter som har drag av säkerhetskritisk verksamhet kan det kriteriet ifrågasättas utifrån de synpunkter som till exempel kommer från Sjöräddningssällskapet. Snarare kan samhällsnyttan bestå i att inte ge obegränsad tillgång till entusiastiska rapporter och lockande bilder och att även ha "leakiness" i åtanke vid intern rapportering så som erfarna israpportörer berättat om. För Skridskonätets medlemmar är det en fråga som diskuterats hett och som gjort att klubbar ställt sig utanför. På så vis har det blivit en skyttegravsfråga med fasta positioner angående antingen selektiv information eller helt fri information. Här skulle helt andra alternativ kunna sökas istället där dialog med myndigheter skulle kunna vara till god hjälp och bidra till samhällsnytta enligt ovan.

Likaså kan kriteriet att samhälls-entreprenörskap inte får gynna enbart den egna sektorn problematiseras. Det är rimligt att samhälls-entreprenöriella initiativ uppstår därför att människor upplever ett behov mitt framför näsan som de tar sig före att göra något åt. Därmed är det troligt att flertalet initiativ *startar* inom en sektor oberoende av hur de sedan än utvecklas. I det sammanhanget kan också sektorsbegreppet problematiseras utifrån allt större överlappning¹⁸³ och oklarhet om vilken sektor verksamheter faktiskt ingår i¹⁸⁴.

¹⁷⁹ Johannisson, Gawell. & Lundqvist, 2009

¹⁸⁰ Lundström & Wijkström, 1995.

¹⁸¹ Frankelius & Ogeborg, 2009.

¹⁸² Exempel här är olika typer av initiativ som tagit inom organisationer för certifiering och auktorisering av guider och ledare för att undvika skador och dödsfall inom till exempel dykning och klättring.

¹⁸³ Westelius, 2007.

¹⁸⁴ Ett exempel är de ideella nätverk av professionella programutvecklare som beskrivs hos Von Hippel, 2007.

Referenser

- Andersson, B. (1991). *Imagined Communities*. (2nd ed.) London: Verso. I Cox, A.M. (2008). An explorations of concepts of community through a case study of UK university web production. *Journal of Information Science*: 2008:34:307.
- Asplund, C. (2009), Samhälls-entreprenörer för lokal och regional utveckling. I Johannisson, B., Gavell, M. & Ahrne, G., Brunsson, N. & C. Garsten. (1998). Standardisering genom organisering. I Brunsson, N & Jacobsson, B (red. (1998) *Standardisering*. Stockholm: Nerenius & Santerus förlag.
- Bentley, T.A. & Page, S.J. (2007). A decade of injury monitoring in the New Zealand adventure tourism sector: A summary risk analysis. *Tourism Management* 29, (2008). S 857-869.
- Berg, P.O. & Jonsson, C. (1991). *Strategisk ledning på politiska marknader – Opinionsbildning och intern förankring i förvaltningar och folkrörelseorganisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, P.L. & Luckman, T. (1966). *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Press.
- Brown, J.S. & Duguid, P. (1991). Organizational learning and communities of practice: Towards an unified view of working, learning and innovation. *Organization Science*. Vol 2 (1).
- Brown, J.S. & Duguid, P. (2001). Knowledge and Organization: A Social-Practice Perspective. *Organization Science*. Vol 12. No 2. pp 198-213.
- Brown, J.S. & Duguid, P. (2002). *The Social Life of Information* (2nd Ed.) Boston: Harvard Business School.
- Brunsson, N. (1985). Ideas and Actions: Justification and Hypocrisy as Alternatives to Control. *Accounting, Organizations and Society*. Vol 18. No 6. S 489-506. Great Britain
- Brunsson, N & Jacobsson, B (red. (1998) Den viktiga standardiseringen. *Standardisering*. Stockholm: Nerenius & Santerus förlag.
- Burrell, G. (1988). Modernism, Post-modernism and Organizational Analysis 2: The Contribution of Michel Foucault. *Organization Studies*. Vol 9/2.
- Cox, A.M. (2008). An explorations of concepts of community through a case study of UK university web production. *Journal of Information Science*: 2008:34:307. s329.
- Frankelius, P & Ogeborg, J. (2009). När samhälls-entreprenörskap lyfter en hel nation – fallet Irland. I Johannisson, B., Gavell, M. & Lundqvist, M (redaktörer) (2009) *Samhälls-entreprenörer – En forskarantologi om samhälls-entreprenörskap*. Stockholm. KK-stiftelsen.
- Fredman, P. et.al. (2008). Friluftslivets ekonomiska värden. Rapport till Svenskt Friluftsliv.
- Gartner, W. (1988). Who is an Entrepreneur? Is the Wrong Question. *American Journal of Small Business*. Vol 12. No 4.
- Gavell, M. (2006). *Activist entrepreneurship. Attac'ing Norms and Articulating Disclosive Stories*. Doktorsavhandling. Företagsekonomiska institutionen. Stockholms Universitet.
- Gavell, M., Johannisson, B. & Lundqvist, M (redaktörer) (2009) *Samhälls-entreprenörer – En forskarantologi om samhälls-entreprenörskap*. Stockholm. KK-stiftelsen.
- George, J.C. et. al. (2003). Observations on Shorefast Ice Dynamics in Arctic Alaska and the Responses of Iñupiat Hunting Community. *Arctic*. Vol 57. No 4.
- Giddens, A. (1991: 1997). Modernitet och självidentitet. Självvet och samhället i den senmoderna epoken. Daidalos.
- Granovetter, M. (1983). The Strength of Weak Ties: A Network Theory Revisited. *Sociological Theory*. Vol 1.
- Gummesson, E. (1991). *Qualitative Methods in Management Research*. Newbury Park. Sage Publications.
- Gustavsson, B. (1992). *The Transcendent Organization*. Department of Business Administration. Stockholm University.
- Habermann, U. (2007a). Kvinnor på toppen – Om kvinnor, idrott och ledarskap. Forskningsavdelningens rapportserie nr 46. Ersta Sköndal Högskola.
- Habermann, U. (2007b). Den Postmoderne Helge. Om motiver til frivillighet. Museum Tusulanums förlag.
- Haddock, C. (1993). *Managing Risks in Outdoor Activities*. Wellington: New Zealand Mountain Safety Council, Inc.
- Harrison, Price, & Bell, (1998). Beyond Reational Demography – Time and the Effects of Surface- and Deep-level Diversity on Work Group Cohesion. *Academy of Management Journal*. Vol 41. No 1.
- Haythornthwaite, C. (2002). Strong, Weak and Latent Ties and the Impact of New Media. *The Information Society*, 18.
- Harms-Ringdahl, L., Mongård, G. & Valtonen, K. (2003). Händelserna vid Askö den 15 februari 2003. rapport från SSK:s säkerhetsutredning.
- Isplanket. www.Isplanket 2007-03-13. Hämtat 2009-09-28
- Jack, S.L. (2005). The Role, Use and Activation of Strong and Weak Network Ties: A Qualitative Analysis. *Journal of Management Studies* 42:6.

- Johannisson, B. (2005). *Entreprenörskapets väsen*. Lund: Studentlitteratur.
- Johannisson, B., Gunnarsson, E. & T. Stjernberg, (red.). (2008). *Gemensamt kunskapande – den interaktiva forskningens praktik*. Växjö University Press.
- Johannisson, B. (2008) Iscensättande forskning – idé, metod och tillämpning. I Johannisson, B., Gunnarsson, E. & T. Stjernberg, (red.). (2008). *Gemensamt kunskapande – den interaktiva forskningens praktik*. Växjö University Press.
- Johannisson, B. (2009). Samhällsentreprenörskap – från praktighet till ödmjukhet. Blogginlägg 2009-09-14. <http://www.osinsweden.com/blogg.aspx?ArchiveTree1Year=2009&ArchiveTree1Month=9>
- Johansson, A.W. (2008). Kritisk reflektion och handling i interaktiv forskning. I Johannisson, B., Gunnarsson, E. & T. Stjernberg, (red.). (2008). *Gemensamt kunskapande – den interaktiva forskningens praktik*. Växjö University Press.
- KK-stiftelsen. www.kks.se. Hämtad 2009-10-15.
- Kling, R. & Courtright, C. (2003). Group behavior and learning in electronic forums: A sociotechnical approach. *The Information Society*. 19 (3). I Cox, A.M. (2008). An explorations of concepts of community through a case study of UK university web production. *Journal of Information Science*: 2008:34:307.
- Kristensson Uggla, B. (1994). *Kommunikation på bristningsgränsen*. Stockholm: Brutus Östlings förlag. Symposium.
- Küller, R. & Küller, M. (1994). Stadens grönska, äldres utevistelse och hälsa. Bygghörsningsrådet R24. I *Mer Friluftsliv nu. Fakta om friluftslivets positiva effekter*. Svenskt friluftsliv.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge University Press.
- Latour, B. (1998). *Artefaktens återkomst. Ett möte mellan organisationsociologier och tingens sociologi*. Nerenius & Santéus.
- Lindhult, E. (2008). Att bedöma och uppnå kvalitet i interaktiv forskning. I (2008) Iscensättande forskning – idé, metod och tillämpning. I Johannisson, B., Gunnarsson, E. & T. Stjernberg, (red.). (2008). *Gemensamt kunskapande – den interaktiva forskningens praktik*. Växjö University Press.
- Lindung, Y. (2005). Långfärdsfriskridsko som risksport. Del 1. *Isbiten, 2/2005*. Stockholms Skridskoseglarklubb.
- Lindkvist, L. (2007) Knowledge Communities and Knowledge Collectivities: A Typology of Knowledge Work In Groups. *Journal of Management Studies*. Volume 42 Issue 6, Pages 1189 – 1210. Oxford
- Lundström, T. & Wijkström, F. (1995). *Från röst till service? Den svenska ideella sektorn i förändring*. Sköndal.
- March, J.G. & Olsen, J.P. (1989). *Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics*. New York. The Free Press. I Brunsson, N & Jacobsson, B (red. (1998) *Standardisering*. Stockholm: Nerenius & Santéus förlag.
- Moe, E. (2009). Vi behöver fler samhällsentreprenörer! I Johannisson, B., Gavell, M. & Lundqvist, M (redaktörer) (2009) *Samhällsentreprenörer – En forskarantologi om samhällsentreprenörskap*. Stockholm. Naturvårdsverket, Friluftsenheten. Minnesanteckningar från möte om säkerhet vid friluftssäkerhet på is 2006-04-26.
- Norberg, J.R. (2004). *Idrotten i den ideella sektorn – En kunskapsöversikt*. Riksidrottsförbundet 2004:6. NCO 2007:10; Friluftssäkerhet, Nationellt centrum för lärande från olyckor.
- Oedewald, P. & Reiman, T. (2007). Special characteristics of safety critical organizations – Work psychological perspective. ESPOO 2007. *VTT Publications 633*. Technical Research Centre of Finland.
- Organisering av Samhällsvetenskap i Sverige. Hemsida <http://www.osinsweden.com/om-projektet.aspx>
- Ottesen, L. & Ibsen, B. (1999) *Idræt, motion og hverdagsliv - i tal og tale*. Rapport. Institut for. Idræt, Københavns Universitet.
- Porsby, J. (2006). *Isflaksincidenten utanför Simpnäs den 18 mars 2006*. Stockholms Skridskoseglarklubb.
- Porsby, J. (Red.). Johansson, H., Lindén, M. & R. Stenberg. (2009). Rapport över säsongens säkerhetsrelaterade händelser. Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp. Skridskonätet. <http://www.skridsko.net/foreningen/sakerhet/index.html>
- Quinn, R.W. & Worlane, M.C. (2008). Enabling Courageous Collective Action: Conversations from United Airlines Flight 93. *Organization Science*. Vol. 19, No. 4, July–August 2008, pp. 497–516.
- Richard, A. et. al. (red.) (2001). *Stockholms Skridskoseglarklubb – en spegling av 100 år*. Norstedt Media.
- Ricoeur, P. (1983). *Temps et récit*. Tome 1. Seuil. Paris. I Kristensson Uggla, B. (1994). *Kommunikation på bristningsgränsen*. Brutus Östlings förlag. Symposium.
- Ryan, C. (2003). Risk acceptance in adventure tourism – Paradox and content. In Wilks, J & Page, S.J. (Eds.) *Managing tourist health and safety in the new millenium*. Oxford. Pergamon.
- Samataro J.P. (2004). *Redefining Risk – A Critical Analysis of Cornell Outdoor Education*. 105691 RECN 204 Cornell Outdoor Education . Ithaca, New York: Cornell Outdoor Education.
- Sandell, K. (2004). *Friluftslivets värden. En internationell forskningsutblick*. Arbetsrapport 2004:20. Institutionen för samhällsvetenskap. Karlstads universitet.

- Sjöfartsverket. (2006) Utredning/Utvärdering och erfarenheter av SAR-fall 624, Skridskoolyckan utanför Ridön den 28 januari 2006. *Rapportserie A 2006-2*.
- Skridskonätet. www.skridsko.net hämtat 2009-10-08.
- Sporthoj. <http://www.sporthoj.com/>
- Stenberg, R. (1995). Ledarskap i ideella organisationer. Rapport. Civildepartementet.
- Stenberg, R. (2000). *Organisationslogik i samverkan – konsten att organisera samverkan i en imaginär organisation av offentliga aktörer*. Doktorsavhandling. Psykologiska institutionen. Stockholms universitet.
- Stenberg, R. & Wihlborg, E. (2007). På egen risk? Forskningansökan till Krisberedskapsmyndigheten.
- Stenberg, R. (2009). Konferensbidrag till Friluftsforskning 2009. datum
- Sundfeldt, J. & Johnson, T. (1964). Färdmän från isarna. Forum. I Porsby, J. (2006). *Isflaksincidenten utanför Simpnäs den 18 mars 2006*. Stockholms Skridskoseglarklubb.
- Sundin, E. (2009). Det dolda samhällsentreprenörskapet – omsorgsmotiv i småföretag. I Johannisson, B., Gavell, M. & Lundqvist, M (redaktörer) (2009) *Samhällsentreprenörer – En forskarantologi om samhällsentreprenörskap*. Stockholm. KK-stiftelsen.
- Sveiby, K-E. (1994). *Towards a Knowledge Perspective on Organisation*. Doktorsavhandling. Företagsekonomiska institutionen vid Stockholms universitet.
- Svenska Livräddningssällskapets statistik över drunkningsolyckor. <http://www.sls.a.se/templates/Page.aspx?id=172> hämtat 2009-10-05.
- Svenska Sjöräddningssällskapet. <http://www.ssr.se/page/35/omoss.htm>. Hämtat 2009-10-13
- Svenskt friluftslivs hemsida <http://www.svenskfriluftsliv.se/> hämtad 2009-10-13
- Svensson, L. (2008). Efterord till Johannisson, B., Gunnarsson, E. & T. Stjernberg, (red.). (2008). Gemensamt kunskapande – den interaktiva forskningens praktik. Växjö University Press. S 371.
- Trädgårdh, B. (2008). Tresspassing entrepreneurship – bridging business and community development. *FE rapport 2008-417*. Företagsekonomiska institutionen. Göteborgs universitet.
- Törnqvist, E.K. (2004). Bland grynnor och blindskär. Kommunikation, lärande och teknik i samarbetsprojektet Sjöräddning. Doktorsavhandling. *Linköping Studies in Art and Science*. Linköpings universitet.
- Van Maanen, J. and S. Barley (1984). Occupational Communities: Culture and control in organizations. Staw, B.L. & Cummings, L.L. (1984). *Research in Organizational Behavior*, 6. Greenwich: JAI Press.
- Vogel, J. Amnå, E., Munck, I. & L. Häll. (2003). Statistiska Centralbyrån. *Föreningslivet i Sverige. Välfärd, socialt kapital, demokratiskola, Levnadsförhållanden. Rapport nr 98*. SCB.
- Von Hippel, E. (2007) Horizontal innovation networks – by and for users. *Industrial and Corporate Change*, Volume 16, No 2.
- Weick, K.E. (1979). 2nd ed. *The Social Psychology of Organizing*. McGraw-Hill.
- Weick, K.E. (1993). The Collapse of Sensemaking in Organizations: The Mann Gulch Disaster. *Administrative Science Quarterly*, 00018392, Dec93, Vol. 38, Issue 4.
- Weick, K.E. och Roberts, K.H. (1993). Collective mind in organizations: heedful interrelating on flight decks. *Administrative Science Quarterly*, 38, 357 - 81.
- Weick K.E. & Suthcliffe, K.M. (2001). *Managing the Unexpected*. Jossey-Bass.
- Wenger, E. (1998). *Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity*. Cambridge University Press.
- Westelius, A. (2006). Images and imaginations in virtual organising – The NPO friluftsförbundet and www.friluftsliv.se. *International Journal of Public Information Systems*, vol 2006:1. www.ijpis.net.
- Westelius, A. (2007). New organizing in Swedish third sector organisations. *Proceedings of ANZAM 2007*, The 21st Australian and New Zealand Academy of Management Conference, Sydney, 4-7 dec 2007.
- Westlund, H. (2009). Nyttiggörande också bortom den egna sektorn – samhällsentreprenörskap och socialt kapital. I Johannisson, B., Gavell, M. & Lundqvist, M (redaktörer) (2009) *Samhällsentreprenörer – En forskarantologi om samhällsentreprenörskap*. Stockholm. KK-stiftelsen. S 247.
- Vico, G. (1744). *The New Science of Giambattista Vico*. Unabridged Translation of the Third Edition (1744) with the addition of *Practice of the New Science*. Translated by Bergin, T.G. & Fisch, M.H. (1944). Cornell University Press.
- Ödman, P. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande – Hermeneutik i teori och praktik*. Norstedts akademiska förlag.